

Брюксел, 12 февруари 2025 г.
(OR. en)

6014/25

ENV 63
CLIMA 27
AGRI 46
ENER 21
TRANS 22
PROCIV 11

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от
г-жа Martine DEPREZ, директор

Дата на получаване: 4 февруари 2025 г.

До: Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на
Европейския съюз

№ док. Ком.: COM(2025) 2 final

Относно: ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ЕВРОПЕЙСКИЯ
ПАРЛАМЕНТ
относно прилагането на Рамковата директива за водите
(Директива 2000/60/ЕО) и Директивата за наводненията
(Директива 2007/60/ЕО)
Трети планове за управление на речните басейни
Втори планове за управление на риска от наводнения

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2025) 2 final.

Приложение: COM(2025) 2 final

Брюксел, 4.2.2025 г.
COM(2025) 2 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

**относно прилагането на Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО) и
Директивата за наводненията (Директива 2007/60/ЕО)
Трети планове за управление на речните басейни
Втори планове за управление на риска от наводнения**

{SWD(2025) 13 final} - {SWD(2025) 14 final} - {SWD(2025) 15 final} -
{SWD(2025) 16 final} - {SWD(2025) 17 final} - {SWD(2025) 18 final} -
{SWD(2025) 19 final} - {SWD(2025) 20 final} - {SWD(2025) 21 final} -
{SWD(2025) 22 final} - {SWD(2025) 23 final} - {SWD(2025) 24 final} -
{SWD(2025) 25 final} - {SWD(2025) 26 final} - {SWD(2025) 27 final} -
{SWD(2025) 28 final} - {SWD(2025) 29 final} - {SWD(2025) 30 final} -
{SWD(2025) 31 final} - {SWD(2025) 32 final} - {SWD(2025) 33 final} -
{SWD(2025) 34 final} - {SWD(2025) 35 final}

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Водата е от съществено значение за живота и съответно за обществото и икономиката ни. Водните ресурси на ЕС продължават да бъдат под сериозен натиск поради неправилно управление от структурна гледна точка, неустойчиво земеползване, хидроморфологични промени, замърсяване, изменение на климата, повишено търсене на вода и урбанизация. Както е посочено в Европейската оценка на риска, свързан с климата¹, изменението на климата изостря този натиск и увеличава рисковете, свързани с водата, под формата на по-чести, продължителни суши и екстремни валежи, които заплашват продоволствената сигурност, общественото здраве, екосистемите, инфраструктурата и икономиката на Европа. Само през последните месеци Европа отново стана свидетел на значителните въздействия на екстремни явления, свързани с водата, които причиниха трагична гибел на хора и щети в размер на милиарди евро. През 2024 г. в няколко средиземноморски държави бяха регистрирани продължителни суши, които засегнаха по-специално централна и южна Италия, северозападна Испания, Гърция и които бяха последвани от тежки наводнения, засегнали по-голямата част от Централна и Източна Европа, а по-късно и Италия и Испания.

Устойчивото управление на водите, заложено в ключовата Рамкова директива за водите² (РДВ) на ЕС и в Директивата за наводненията³ (ДН), е в основата на отговора на тройната планетарна криза — изменение на климата, загуба на биологично разнообразие и замърсяване на околната среда. То играе ключова роля за укрепването на устойчивостта на ЕС.

Настоящият доклад за изпълнението, който е правно задължение на Комисията⁴, се приема в решаващ момент, в който значението на водата започва да се осъзнава във все по-голяма степен от всички части на обществото както на равнището на ЕС, така и на световно равнище. Голяма част от населението на ЕС, включено в най-скорошното проучване на Евробарометър за околната среда⁵, счита замърсяването, свръхпотреблението и изменението на климата за основни заплахи за водата и подкрепя приемането на допълнителни мерки от ЕС за справяне с проблемите с водата в Европа. Участниците смятат също така, че почти никой от основните икономически сектори не полага достатъчно усилия да използва водата ефективно. Тази загриженост е отбелязана както от институциите на ЕС, така и от заинтересованите страни. Европейският парламент призова за разработване на стратегия на ЕС за водите⁶. Европейският икономически и социален комитет и Комитетът на регионите призовават за „Син пакт

¹ Европейска агенция за околна среда (ЕАОС) (2024 г.), Европейска оценка на риска, свързан с климата. № 1/2024, <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>.

² Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите (ОВ L 327, 22.12.2000 г., стр. 1).

³ Директива 2007/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2007 г. относно оценката и управлението на риска от наводнения (ОВ L 288, 6.11.2007 г., стр. 27).

⁴ Съгласно изискванията на член 18 от РДВ и член 16 от ДН.

⁵ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3173>

⁶ Резолюция на Европейския парламент от 15 септември 2022 г. относно последиците от сушата, пожарите и други екстремни метеорологични явления: увеличаване на усилията на ЕС в борбата с изменението на климата (2022/2829(RSP)) и последващите пленарни разисквания в ЕП.

на ЕС⁷. В стратегическата програма за периода 2024—2029 г.⁸ Европейският съвет се ангажира да укрепи „устойчивостта на водите в целия Съюз“ през следващия мандат. Частният сектор и организациите на гражданското общество също призовават все по-настоятелно за по-нататъшни действия на равнището на ЕС по отношение на водите, както е видно от писмото, адресирано до най-високото равнище на Комисията⁹. Глобалната Конференция на ООН за водата от март 2023 г., по време на която ЕС представи визията си за постигане на устойчивост на водните ресурси до 2050 г., даде силен импулс на международно равнище.

В отговор на тези призови в политическите насоки за периода 2024—2029 г. за следващия колегиум беше обявено приемането на нова **европейска стратегия за устойчивост на водните ресурси** с цел укрепване на сигурността на водните ресурси в Европа чрез запазване на качеството и количеството на водите в ЕС и извън него, повишаване на конкурентното и иновационното преимущество на нашия воден сектор и справяне с първопричините за предизвикателства по отношение на водите, включително замърсяването, загубата на биологично разнообразие, както и въздействието на изменението на климата.

Настоящият доклад има за цел да представи на Съвета, на новия парламент, както и на останалите институции на ЕС и заинтересованите страни най-новите доказателства за състоянието на водите, натиска, на който са подложени водните ресурси, и мерките на държавите членки за постигане на целите за опазването на околната среда, определени в тези две директиви. Той съдържа всеобхватно картографиране на предизвикателствата по отношение на водите в ЕС, което ще се използва за разработването на бъдещата стратегия за устойчивост на водните ресурси.

Освен това, като се има предвид определеният в РДВ краен срок до 2027 г. за постигането на добро състояние за всички води в ЕС, настоящият доклад представлява уникална възможност да се направи преглед на ситуацията на място и да се отправят препоръки към държавите членки да увеличат усилията си. Същото се отнася и за целите за управление на риска от наводнения съгласно ДН, които са по-важни от всякога.

Тъй като това е първият доклад за изпълнението след приемането на Европейския зелен пакт, напредъкът на държавите членки се оценява през призмата на постигане на целите на ЕС за биологично разнообразие, за нулево замърсяване и свързаните с климата цели, както и за целите за все по-чиста и кръгова икономика. Поради това структурата на доклада се определя от приноса на действията на държавите членки за справяне с тези три взаимосвързани извънредни ситуации.

Докладът се основава на оценката на Комисията на третите планове за управление на речните басейни (ПУРБ) и вторите планове за управление на риска от наводнения (ПУРН) за 2022—2027 г.¹⁰, както са изготвени и съобщени от държавите членки. Тези планове се основават на данните от мониторинг, събрани между 2016 и 2021 г. Това

⁷ Общо становище „Призив за син пакт на ЕС“ на Европейския икономически и социален комитет (ЕИСК) ССМІ/209 (25 октомври 2023 г.).

⁸ <https://www.consilium.europa.eu/bg/european-council/strategic-agenda-2024-2029/>

⁹ [Joint-Letter-on-the-Water-resilience-Initiative_-Final-Version-1.pdf \(euase.net\)](#).

¹⁰ Първият ПУРБ обхваща периода 2009—2015 г. Вторият ПУРБ и първият ПУРН обхващат периода 2016—2021 г.

означава, че макар да е публикуван след Зеления пакт, в доклада до голяма степен се описва ситуацията преди този пакт. В него не се разглеждат очакваните ползи от новаторските инициативи, посочени в Зеления пакт.

Докладът е придружен от поредица от работни документи на службите на Комисията, в които се прави преглед на прилагането на РДВ, на свързаните с нея директиви и на ДН в ЕС. Докладът включва отделни оценки на държавите членки и специфични за всяка от тях препоръки.

Тези препоръки ще послужат като основа за структуриран диалог с държавите членки за значително подобряване на прилагането на тези законодателни актове, като се надграждат многобройните отлични практики и постижения в целия ЕС.

Екосистемите на пресните и морските води са взаимосвързани. Замърсяването на реките, нарушаването на седиментните оттоци и недостигът на вода оказват много силно въздействие върху здравето на морските екосистеми, и по-специално на крайбрежните, както и върху жизнеспособността на зависимите от тях социални и икономически дейности, като например транспорт, риболов, аквакултури или туризъм. Рамковата директива за морска стратегия (РДМС) допълва РДВ и за постигането на целите ѝ се разчита на свързаните с водите и други инструменти на политиката на ЕС. За да направи прилагането по-ефективно, Комисията се стреми да насърчи по-интегрирания и съгласуван подход при прилагането на законодателството в областта на пресните и морските води в съответствие с подхода „от извора до морето“¹¹. Поради това настоящият доклад е разработен в тясна координация с държавите членки и се публикува едновременно с оценките на втората програма от мерки (ПоМ), предприети от тях съгласно Рамковата директива за морска стратегия (РДМС). Специално внимание беше обърнато на усилията за координиране на прилагането на директивите и връзките между действията по РДВ и постигането на целите по РДМС.

2. ПУРБ и ПУРН: СЪСТОЯНИЕ НА ПРИЕМАНЕТО И ДОКЛАДВАНЕТО

Въпреки че от държавите членки се изискваше да приемат своите планове до март 2022 г., много от тях за съжаление ги приеха със закъснение. Това накара Комисията да внесе съдебни иски срещу всички държави членки, които не са изпълнили правните задължения. Дори към момента на приключването на настоящата оценка не всички държави членки са приели своите ПУРБ и ПУРН и не са ги представили на Комисията¹². Поради тази причина настоящият доклад не обхваща тези държави или региони.

¹¹ Подходът „от извора до морето“ се отнася до установяването на управление, чрез което се засилват сътрудничеството и съгласуваността в системата от извора до морето и се намалява промяната на основните потоци (вода, замърсяване, седимент, материали, биота, екосистемни услуги), което води до измеримо икономическо подобряване, социално подобряване и подобряване на средата в пресните води, крайбрежните води, водите в близост до брега, преходните и морските води. С него се взема под внимание цялостната система „от извора до морето“, като се подчертават екологичните, социалните и икономическите връзки нагоре и надолу по веригата и се стимулира координацията между секторите и сегментите.

¹² До крайната дата, която трябваше да бъде взета предвид за оценката на настоящия доклад — 30 септември 2023 г., България, Кипър, Гърция, Малта и Португалия не бяха представили своите ПУРБ и

7-те държави членки, които не са включени в настоящата оценка на ПУРБ, са България, Кипър, Гърция, Малта, Португалия, Словения и Ирландия, а 6-те държави членки, които не са включени в настоящата оценка на ПУРН, са България, Кипър, Гърция, Малта, Португалия и Словакия. Данните от техните ПУРБ и ПУРН ще бъдат публикувани, след като бъдат подадени по електронен път в платформата на Европейската информационна система за водите (WISE) на Европейската агенция за околна среда (ЕАОС)¹³. Освен това Комисията ще подготви работни документи на службите на Комисията за всяка държава с оценка на плановете и специфични за всяка държава препоръки. Данните ще бъдат включени и в доклада относно мониторинга и перспективите за нулево замърсяване за 2026 г., за да бъдат използвани при работата, свързана с прилагането на стратегиите на ЕС за биологичното разнообразие и адаптирането към изменението на климата.

3. МЕТОДИКА И СЪОБРАЖЕНИЯ ОТНОСНО СЪПОСТАВИМОСТТА НА ДАНИТЕ

Както ПУРБ, така и ПУРН представляват изчерпателни документи, които се състоят от стотици до хиляди страници с информация, публикувани на националните езици. Извършването на оценка на тези плановете, която включва обработване на обстойна информация на повече от 20 езика, е много предизвикателна и сложна задача. Качеството на оценките на Комисията зависи от качеството на докладите на държавите членки. Неправилното или недостатъчно докладване може да доведе до неправилни и/или непълни оценки.

Оценката на Комисията беше допълнително затруднена от липсата на електронно докладване¹⁴ или частичното електронно докладване от някои държави членки¹⁵ в базата данни на WISE¹⁶. Тази ситуация се дължи отчасти на техническите трудности, пред които са изправени държавите членки при използването на платформата за докладване на ЕАОС, и отчасти на недостатъчния напредък на държавите членки в цифровизирането на данните за водите. Поради това Комисията трябваше да използва за оценката си данни и информация, които бяха частично налични в цифров и лесно сравним формат и частично извлечени ръчно от ПУРБ, ПУРН и други подходящи източници.

В допълнение към горното, когато се чете настоящият доклад, следва да се обърне внимание, че поради различни фактори, посочени по-нататък, е трудно да бъдат съпоставени резултатите, произтичащи от оценката на текущия ПУРБ за периода 2022—2027 г., с тези от предходния период 2016—2021 г.

ПУРН. Словения и Ирландия представиха само ПУРН, а Словакия — само своите ПУРБ. Испания не представи ПУРБ за Канарските острови.

¹³ <https://water.europa.eu/freshwater>.

¹⁴ Форматът за електронно докладване и насоките за докладване бяха разработени съвместно от държавите членки, заинтересованите страни и Комисията в рамките на съвместен процес, наречен „Обща стратегия за изпълнение“ (CIS).

¹⁵ Анализът за Италия, Германия и Белгия се основава на отчасти изчерпателно електронно докладване, допълнено от данни във формат PDF, подадени за някои ПУРБ. Тъй като Дания, Финландия, Унгария, Люксембург, Полша, Словакия и Швеция не подадоха данни по електронен път или го направиха на много по-късна дата след подаването на файловете във формат PDF, анализът им се основаваше само (или предимно) на документите във формат PDF.

¹⁶ <https://water.europa.eu/freshwater>.

- 1) Някои държави членки са направили значителни промени в класификацията и определянето на границите на част от своите водни обекти, което в някои случаи е довело до съществена промяна в общия им брой.
- 2) Броят на обектите, чието състояние беше неизвестно досега, е намалял в резултат на значителните подобрения в географското покритие на системите за мониторинг в държавите членки.
- 3) Броят на веществата, включени в програмите за мониторинг на държавите членки, също се е увеличил¹⁷, а някои стандарти за качество са станали по-строги след предишния доклад.

Различните национални подходи за определяне и мониторинг на замърсителите, които не са от значение за целия ЕС, а само за някои места (известни като „специфични замърсители на речните басейни“), могат да окажат силно въздействие върху състоянието на оценката. В допълнение към общия набор от замърсители някои държави осъществяват мониторинг много повече от други.

4. КАКВО Е СЪСТОЯНИЕТО НА ВОДИТЕ В ЕС?

Оценката на настоящия доклад на третите ПУРБ обхваща 20 държави членки. Това представлява около 90 % от повърхностните водни обекти в ЕС (реки, езера и преходни и крайбрежни води) и подобен процент от подземните водни обекти в ЕС (или приблизително 97 000 повърхностни водни обекта и 15 000 подземни водни обекта).

Допълнителна информация за състоянието на водните обекти в Европа е предоставена в Доклада на ЕАОС относно състоянието на водите в Европа за 2024 г.¹⁸, публикуван на 15 октомври 2024 г. Следва да се отбележи обаче, че докладът на ЕАОС обхваща малко по-малка (19 държави — членки на ЕС) и различна подгрупа от държави членки, тъй като се основава само на електронните данни, подадени към WISE.

Нивото на познанията на държавите членки относно състоянието на водните обекти се е повишило. Налице са значителни подобрения в географския обхват на системите за мониторинг в повечето държави членки и в броя на обхванатите биологични и химични елементи на качеството на водите. Освен това броят на приоритетните вещества¹⁹, наблюдавани от държавите членки, се е увеличил²⁰, а стандартите за качество в някои случаи са станали по-строги след последния доклад. Въпреки това в някои държави

¹⁷ Наблюдавани и използвани от някои държави членки за оценка на състоянието бяха не само добавените през 2013 г. 12 нови приоритетни вещества (въпреки че датата на съответствие е 22 декември 2027 г.), но и вещества от първоначалните 33 приоритетни вещества, които не са били обхванати преди това, въпреки че е следвало да са обхванати.

¹⁸ Доклад на ЕАОС 7/2024, *Състояние на водите в Европа 2024 г. The need for improved water resilience (Необходимостта от подобряване на устойчивостта на водните ресурси)* (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>).

¹⁹ Вещества, които представляват значителен риск за или чрез водната среда, изброени в изменената през 2013 г. Директива за стандартите за качество на околната среда и в Директивата за подземните води.

²⁰ Наблюдавани и използвани от някои държави членки за оценка на състоянието бяха не само добавените през 2013 г. 12 нови приоритетни вещества (въпреки че датата на съответствие е 22 декември 2027 г.), но и вещества от първоначалните 33 приоритетни вещества, които не са били обхванати преди това, въпреки че е следвало да са обхванати.

членки²¹ все още има пропуски в мониторинга на определени вещества, а разликите в прилаганите от тях методики при мониторинга на приоритетните вещества могат да попречат на съпоставимостта на резултатите в някои случаи. Това означава, че държавите членки разполагат с много повече познания за характеристиките и състоянието на своите водни обекти. Проблеми, които в миналото не са били известни или открити, сега се разкриват и тези открития понякога свидетелстват за лошо състояние на водите²². Независимо от това, повече от две десетилетия след влизането в сила на РДВ, огромна част от повърхностните водни обекти в 3 от 20-те оценявани държави членки все още са с неизвестно химично състояние. Това са Литва (94,6 % от повърхностните води са с неизвестно състояние), Дания (92,5 %) и Естония (82,7 %).

В същото време от оценката е видно, че макар в РДВ да са предписани някои общи елементи за мониторинг, съществуват големи разлики в **практиките** на държавите членки, **честотата на мониторинга** и измерваните **параметри**. Това е голямо предизвикателство по отношение на съпоставимостта на оценките на състоянието.

Освен тези разлики и въпреки напредъка **продължават да съществуват големи пропуски в мониторинга на екологичното състояние** по отношение както на пространствения обхват, така и на увереността на оценката. Също толкова полезно разкритие е, че вместо да извършват емпирично наблюдение на параметрите, държавите членки много често използват експертна преценка или екстраполация към група водни обекти, подложени на подобен натиск.

Повърхностни води: какво е екологичното им състояние или какъв е екологичният им потенциал?

Комисията стига до заключението, че въз основа на данните главно от периода 2016—2021 г., докладвани в третите ПУРБ за периода 2022—2027 г., 39,5 % от повърхностните водни обекти в Европа изглежда са в добро екологично състояние или с добър екологичен потенциал²³. Тази стойност е почти същата (39,1 %) като докладваната от същите държави във вторите ПУРБ за периода 2016—2021 г., в които са използвани основно данни от периода 2009—2015 г.²⁴. Това е в съответствие с констатациите от Директивите за нитратите, от които е видно, че за 36 % от реките, 32 % от езерата, 31 % от крайбрежните води, 32 % от преходните води и 81 % от морските води на равнището на ЕС е докладвано, че са еутрофни²⁵.

²¹ Веществата, които най-често се пропускат, са късоверижните хлорирани парафини. Други вещества, които не са включени във всички програми за мониторинг, са диурон, хиноксифен и трибутилкалай. От получените от ПУРБ данни е видно, че основната причина тези вещества да бъдат пропуснати, е свързана с технически предизвикателства при анализа или липсата на налични стандарти за извършване на анализа.

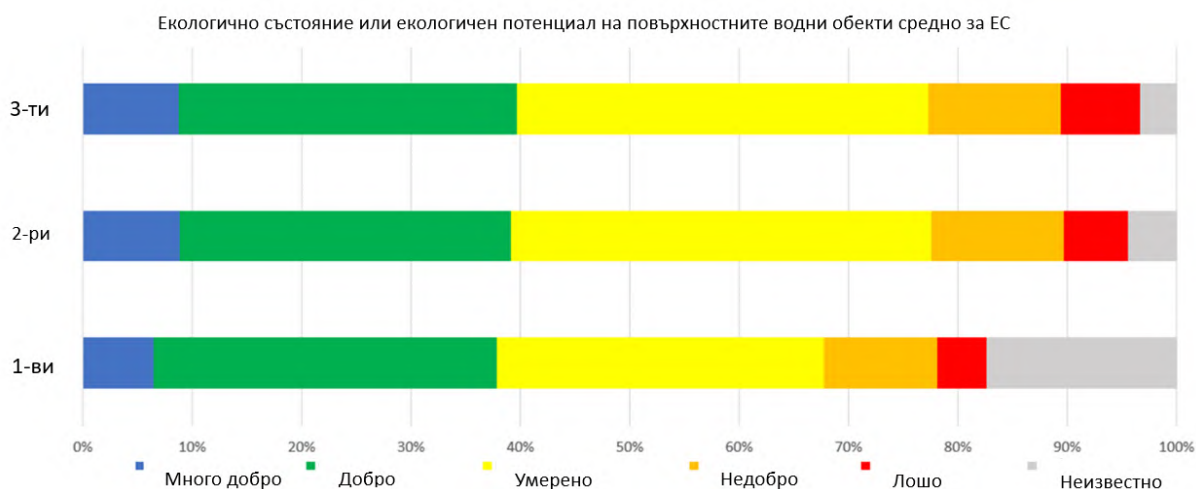
²² Мониторингът на наличието на замърсяване в седиментите и живите видове с цел оценка на тенденциите в дългосрочен план продължава да е различен в рамките на държавите членки и между тях, като остава до голяма степен непълен.

²³ Добър екологичен потенциал означава целта, която трябва да бъде постигната от силно модифициран или изкуствен воден обект.

²⁴ Данни, извлечени от базата данни на WISE за пресните води (<https://water.europa.eu/freshwater>).

²⁵ Вж. Доклад на Европейската комисия относно прилагането на Директивата за нитратите от 2021 г., стр. 5, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC1000>.

Фигура 1 — Промяна в оценката на екологичното състояние на повърхностните водни обекти в ЕС от първия, втория и третия ПУРБ (Източник: данни, извлечени от базата данни на WISE за пресните води, и данни във формат PDF)

Въпреки че в някои държави членки са наблюдавани някои ограничени подобрения, други докладват за липса на подобрение или за значително намаляване на процента на повърхностните водни обекти с добро екологично състояние или висок екологичен потенциал. Значителното намаляване на броя на водните обекти с добро екологично състояние или добър екологичен потенциал беше докладвано от Полша (-22,9 %), Литва (-15,5 %), Словакия (-14,9 %), Чехия (-13,3 %), Хърватия (-9,1 %) и Естония (-7,6 %). Това намаляване може да се дължи до голяма степен на много по-добро познаване и подобреното разбиране на състоянието на техните водни обекти в сравнение с предишния цикъл.

Въпреки ограниченото като цяло повишение на процента на водните обекти в добро или много добро екологично състояние, е окуражаващо да се отбележи, че в сравнение с двата предишни цикъла на ПУРБ (от периодите 2009—2015 г. и 2016—2021 г.) е налице подобрение в някои биологични и химични параметри за качество. Това може да отразява положителните въздействия от прилагането на мерки в миналото. По-специално от неотдавнашния доклад на ЕАОС относно състоянието на водите за 2024 г.²⁶ е видно, че състоянието на фитопланктона, бентосната флора и безгръбначните се е подобрило в езерата и че има видими подобрения при бентосните безгръбначни в реките и преходните води. Въпреки че заслужават да бъдат отбелязани, тези частични подобрения не са достатъчни за подобряване на състоянието на водните обекти като цяло и за намаляване на свързаните рискове за здравето и околната среда. Освен това тези подобрения често се пренебрегват, тъй като в РДВ се прилага подходът one-out-all-out („един отпада — всички отпадат“), което означава, че един воден обект може да постигне добро състояние само ако всички биологични и химични елементи на качеството получат оценка поне „добри“.

Чрез тези частични и пренебрегнати подобрения може да бъде обяснено, поне отчасти, защо в оценката на екологичното състояние в третите ПУРБ (обхващащи периода 2022—2027 г.) е отбелязано като цяло ограничено подобрение в сравнение с предишния

²⁶ <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>

доклад, в който се прави оценка на вторите ПУРБ (обхващащи периода 2016—2021 г.). Тази липса на напредък може да се дължи и на посоченото по-горе повишаване на знанията и точността, на евентуално увеличаване на основния натиск, на неадекватни мерки и недостатъчен напредък в привеждането в действие на планираните мерки.

В този контекст не е изненадващо, че повечето държави членки посочиха, че не очакват да постигнат до 2027 г. добро екологично състояние или добър екологичен потенциал за всички свои водни обекти.

Държавите членки постигнаха значителен напредък в определянето на препоръчителни условия²⁷ за различните типове води. Тези условия са от съществено значение за определяне на показатели и измерване на въздействието на човешките дейности върху биологичните, физикохимичните и хидроморфологичните елементи. Освен това беше постигнат огромен напредък на равнището на ЕС благодарение на вътрешнокалибрационната процедура²⁸, посредством която се хармонизират националните класификации за добро екологично състояние. Въпреки това все още има **пропуски в хармонизацията на равнището на ЕС**, което възпрепятства съпоставката на оценката на състоянието като цяло.

Повърхностни води: какво е тяхното химично състояние?

Постигането на добро химично състояние е показател за преминаване **към нулево замърсяване**. Както и в предишния цикъл на докладване, има много голяма разлика между повърхностните и подземните води, като подземните води често са по-добре защитени.

Според информацията, предоставена в третия ПУРБ, през 2021 г. само 26,8 % от повърхностните водни обекти са били в добро химично състояние в сравнение с 33,5 % през 2015 г. Това показва значително влошаване.

Въпреки че делът на повърхностните води в добро състояние остава стабилен или има леко подобрение в някои държави членки в сравнение с 2015 г., в някои случаи той има намаление, а в други намалението е значително. Значително е намалението му например в Литва (-98,7 %), Финландия (-49,5 %), Полша (-34,2 %), Чехия (-29,9 %), Нидерландия (-29,8 %), Словакия (-26,3 %), Хърватия (-11,4 %) и Латвия (-10,6 %).

Влошаването може да се дължи до голяма степен на подобрения мониторинг и по-доброто познаване на „повсеместно разпространените устойчиви, биоакмулиращи и токсични“ вещества (uPBT), на основните промени в определянето на границите на водните обекти и по-строгите стандарти за някои вещества.

Що се отнася до **повърхностните води**, значителната липса на съответствие се дължи до голяма степен на uPBT. Най-често срещаните от тези съединения са **живакът и полицикличните ароматни въглеводороди (PAH)**. Те вече присъстват в големи количества поради наследеното замърсяване и новото замърсяване, което продължава

²⁷ В РДВ препоръчителните условия за дадена екологична система се определят като условията, които преобладават при отсъствието или почти пълното отсъствие на смущение от страна на хората.

²⁸ОВ L, 2024/721, 8.3.2024 г.: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/721/oj>.

да навлиза във водната среда чрез емисиите в атмосферата от изгарянето на изкопаеми и други горива. Друга основна група uPBT са **полибромираните дифенилетири** (PBDE), които се използват широко в бои, пластмаси, мебелни подложки от пенопласти, текстил, строителни материали и промишлени процеси. Посочените „обичайни заподозрени“ имат силно доминиращо въздействие върху класификацията на химичното състояние, тъй като околната среда има ограничена способност да се самопочисти от тези много често срещани и устойчиви замърсители. При отсъствието на тези съединения uPBT 81 % повърхностните водни обекти биха достигнали добро химично състояние, което е приблизително същият процент, както в предишния цикъл на докладване.

Останалите вещества, които причиняват превишаване на стандартите за качество на околната среда и невъзможност за постигане на добро химично състояние, са различни в различните държави членки. Въпреки това **металите** (например олово, кадмий, никел, които обикновено се свързват с отпадъци от минни дейности, битови и промишлени отпадъчни води, градски отточни води), **биоцидите** и **пестицидите** (трибутилкалай, хлорпирифос) и **някои устойчиви органични замърсители** (например хексахлоробензен) продължават често да бъдат в началото на списъка с вещества, заради които не може да се постигне добро химично състояние, дори ако употребата на някои от тези вещества е била забранена преди много години.

Следва да се отбележи, че заради uPBT в 80 % от морските зони все още не може да бъде постигната и целта за добро екологично състояние по отношение на замърсяването съгласно РДМС²⁹.

Фигура 2 — Промяна в оценката на химичното състояние на повърхностните водни обекти в ЕС от първия, втория и третия ПУРБ (всички вещества, включително uPBT) (Източник: данни, извлечени от базата данни на WISE за пресните води, и данни във формат PDF)

²⁹ Доклад на Комисията, Първи доклад относно мониторинга и перспективите за нулево замърсяване „Пътища към по-чист въздух, води и почва за Европа“ (COM(2022) 674 final, 8.12.2022 г.).

Фигура 3 — Промяна в оценката на химичното състояние на повърхностните водни обекти в ЕС от втория и третия ПУРБ (без иРВТ) (Източник: данни, извлечени от базата данни на WISE за пресните води, и данни във формат PDF)

Подземни водни обекти: какво е тяхното химично състояние?

Въз основа на информацията, предоставена в третия ПУРБ относно **подземните водни обекти**, се установява, че през 2021 г. 86 % от тях са били в добро химично състояние. Това е леко подобрение в сравнение със стойността от 82,2 % за същата подгрупа държави през 2015 г.

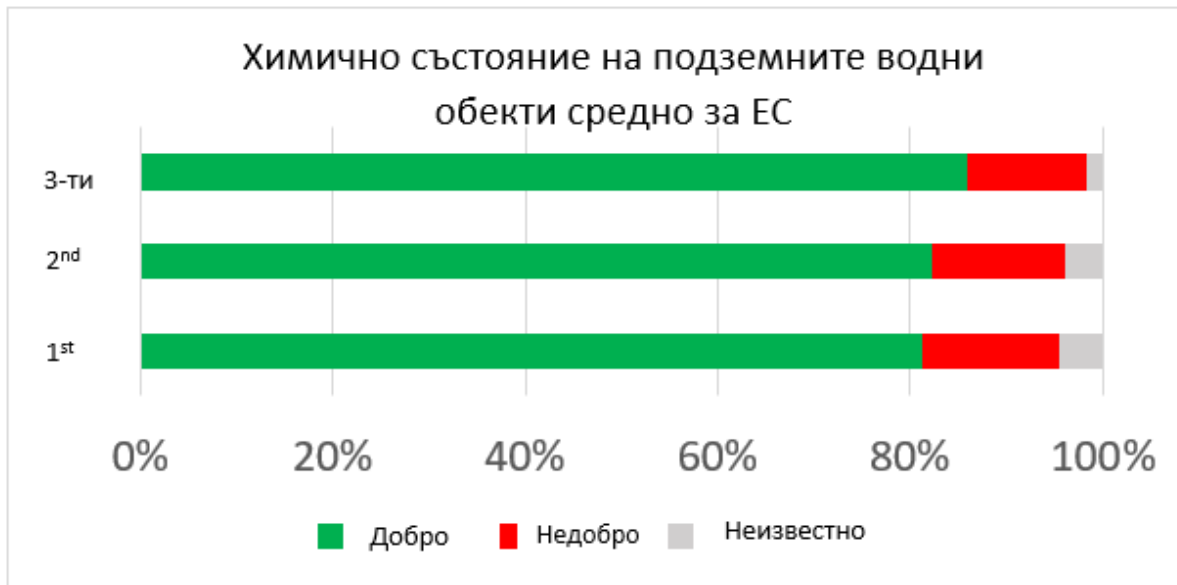
Най-често докладваните замърсители, които водят до лошо химично състояние, са **нитратите**³⁰. Те се получават основно от интензивно земеделие и животновъдство в резултат на неправилно или прекомерно използване на торове и полутечен тор/оборски тор, всички съдържащи азот и фосфор. Такъв е случаят при 17 от 20-те държави членки. Само Естония, Латвия и Литва не посочват нитратите като причина за нарушаване на химичното състояние на подземните им води. В девет държави членки (Австрия, Белгия, Чехия, Дания, Естония, Франция, Люксембург, Нидерландия и Испания) невъзможността да бъде постигнато добро химично състояние се дължи на **пестицидите** и техните метаболити. **Фосфатът** и **амонякът**, които също се получават основно от интензивно земеделие и животновъдство, също водят до лошо химично състояние, от което са особено засегнати държави като Словакия и Чехия.

Други вещества, за които се посочва, че водят до по-малък процент подземни водни обекти с лошо химично състояние (т.е. по-малко от 10 % според някои държави членки), включват естествено срещащи се замърсители, като хлорид, сулфат, калий, желязо и

³⁰ Според ЕАОС средната концентрация на нитрати в подземните водни обекти на ЕС не се е променила значително от 2021 г. насам (ЕАОС, 2023 г.).

общ органичен въглерод. Промислени разтворители, РАН, трет-бутилметилов етер (МТВЕ — използван предимно като добавка за гориво) и анионни повърхностноактивни вещества (често срещани в сапуни и детергенти) по-рядко се посочват като причина за лошо състояние (но са докладвани от Финландия, Франция, Италия и Латвия).

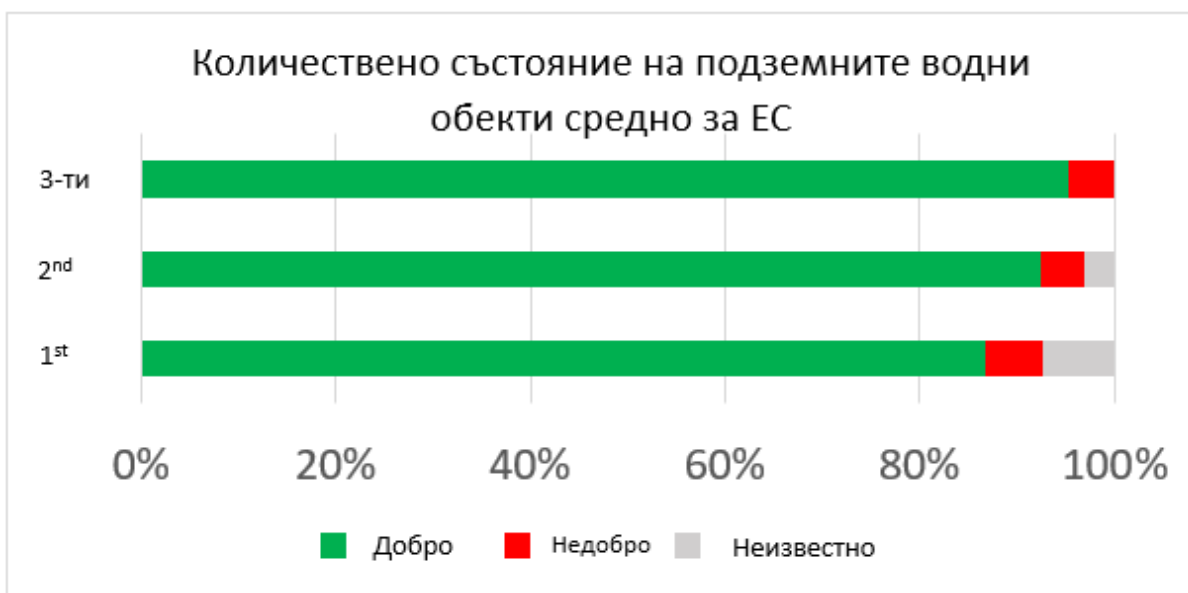
Фигура 4 — Промяна в оценката на химичното състояние на подземните водни обекти в ЕС от първия, втория и третия ПУРБ (Източник: данни, извлечени от базата данни на WISE за пресните води, и данни във формат PDF)

Количествено състояние на подземните водни обекти — имат ли те достатъчно количество вода?

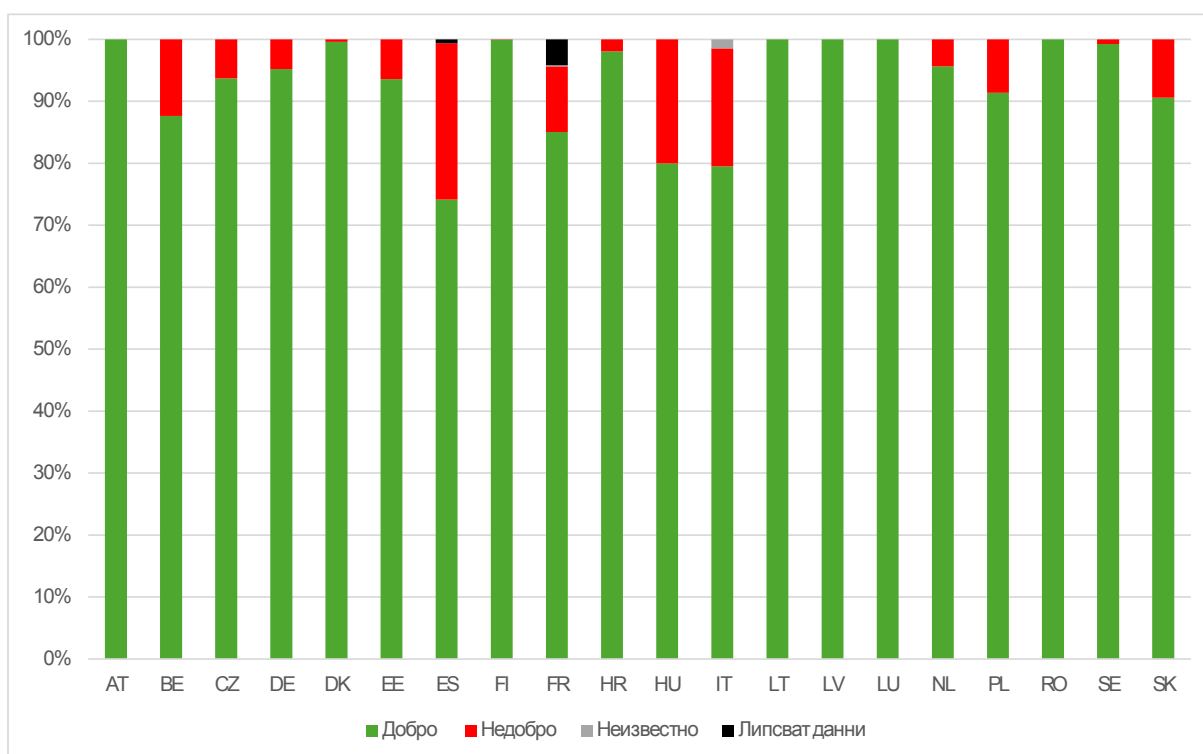
Окуражаващо е при сравняването на количественото състояние на подземните води в една и съща група държави членки да се наблюдава малко подобрене: за периода 2016—2021 г. е докладвано добро състояние за 95 % от подземните водни обекти срещу 92,4 % за периода 2009—2015 г. От докладваните данни става ясно, че възстановяването на подземните водни обекти, които представляват голяма част от резервите на ЕС, изглежда като цяло осигурено. Въпреки че това може да означава, че изменението на климата (все още) не е засегнало подземните води в ЕС, трябва да се подчертае, че не всички държави членки вземат под внимание адекватно нуждите на зависещите от подземните води екосистеми и че тази картина, описана през 2021 г., не отразява въздействието на следващите години, които са били най-сухите през настоящия век.

Фигура 5 — Промяна в оценката на количественото състояние на подземните водни обекти в ЕС от първия, втория и третия ПУРБ (Източник: данни, извлечени от базата данни на WISE за пресните води, и данни във формат PDF)

Независимо от това между 20-те държави членки, обхванати от настоящия доклад, съществуват значителни географски различия (вж. фигура 6).

Фигура 6 — Преглед на количественото състояние на подземните водни обекти по държави членки през 2021 г

В 84 % от посочените случаи при подземните водни обекти не е постигнато добро количествено състояние, тъй като водочерпенето от водоносния хоризонт надвишава естествения му капацитет за презареждане. Други причини за недостатъчно добро количествено състояние са интрузия на солена вода (25 %), въздействие върху водните екосистеми, свързано с подземните водни обекти (20 %), и зависимите сухоземни екосистеми (9 %).

Почти всички докладващи държави членки³¹ извършиха **оценка на водния баланс**³² за третия ПУРБ, като повечето от тях извършиха оценка и на дългосрочните тенденции. Въпреки това, в противоречие с разпоредбите на Директивата за подземните води, при оценката на количественото състояние на подземните водни обекти държавите членки не винаги вземат предвид нуждите на **свързаните с подземните води водни екосистеми и зависещите от подземните води сухоземни екосистеми**. Това е сериозен пропуск, тъй като човешките дейности, които променят нивата на подземните води, могат да окажат значително въздействие върху състоянието на повърхностните водни обекти или да увредят ценни екосистеми, като например влажните зони.

През последните три цикъла на прилагане държавите членки са докладвали, че голям процент от подземните води са в добро количествено състояние. Това обаче е в противоречие с нарастващия недостиг на вода в целия ЕС и наблюдаваната повишена зависимост от подземните водни обекти като източник на вода за обществени услуги и напояване, което води до увеличено водочерпене³³. Това подчертава колко е важно държавите членки да прилагат по-добре съгласуваните методики за оценка на количественото състояние, като надлежно отчитат сезонните промени и ускоряването на въздействието на изменението на климата и същевременно разчитат по-малко на историческите тенденции и вземат предвид в най-пълна степен ролята на подземните води в поддържането на реките и екосистемите. Оценка, която се основава само на нивата на подземните води, е недостатъчна³⁴. От ситуацията е видно също така, както посочва ЕАОС, че може да е необходимо преразглеждане на съществуващите методики.

Показателно е, че няколко държави членки очакват ситуацията да се влоши, тъй като прогнозираят, че броят на подземните водни обекти, при които има риск да не постигнат добро количествено състояние до 2027 г., в някои случаи ще нарасне доста значително (вж. фигура 7 по-долу).

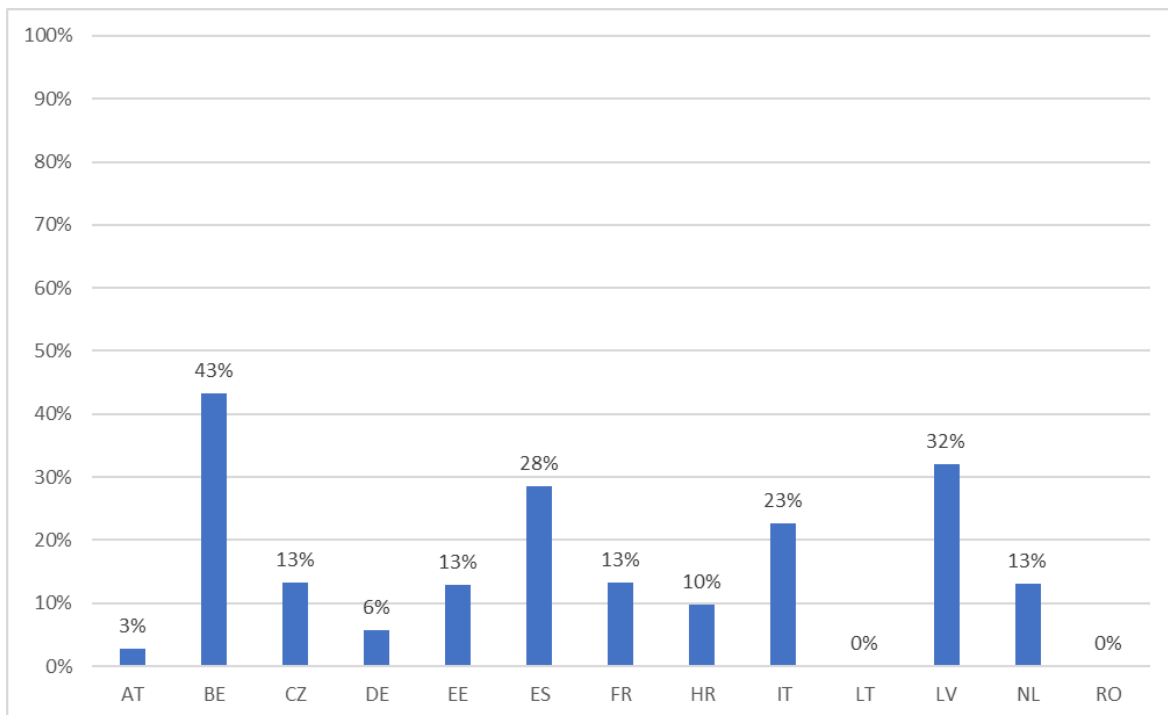
Фигура 7 — Процент на подземните водни обекти, за които държавите членки докладват, че съществува риск да не постигнат добро количествено състояние до 2027 г. (само държави с електронно докладване)

³¹ С изключение на Люксембург, където процедурата продължава.

³² Водният баланс е наличното за разпределение количество вода, което се изчислява като притоците минус изходящите води в даден речен басейн или подбасейн.

³³ Според ЕАОС процентът на подземните води в общото водочерпене се е увеличил от 19 % през 2000 г. на 23 % през 2019 г.

³⁴ Вж. указание № 18 на общата стратегия за изпълнение.

- **Каре 1: Защо ЕС е все още толкова далеч от постигането на целите на РДВ?**
- Познаването и разбирането на състоянието на реките, езерата, преходните води, крайбрежните води и подземните води в ЕС през годините постепенно се подобри в резултат на прилагането на РДВ. Някои от описаните по-горе тенденции се обясняват отчасти с тези подобрени познания.
- Въпреки това, както е добре документирано в проверката за пригодност на Рамковата директива за водите от 2019 г.³⁵, много фактори са играли и продължават да играят роля за възпрепятстването на ефективното прилагане на РДВ и са допринесли за бавния напредък от началото на прилагането ѝ. Тези фактори включват:
 - идентифициране със забавяне или подценяване на натиска, както и на усилията, необходими за създаването на рамка за управление, която да бъде съобразена със специфичните условия в държавите членки;
 - недостатъчно намаляване на общия натиск върху водните басейни, по-специално натиска, свързан с дифузното замърсяване (за разлика от относителния успех при справянето със замърсяването от точкови източници) и влошаване на състоянието на местообитанията (за които ще бъдат много необходими мерки за възстановяване с цел справяне с натиска от миналото, включително хидроморфологичните промени и наследеното замърсяване);
 - бавно въвеждане на ефективни мерки на политиката, тъй като програмите от мерки на държавите членки често не се основават в достатъчна степен на анализа на натиска и въздействията и съществува тенденция да се разчита на лесни технологични корекции, насочени към замърсяването от точкови източници, без до голяма степен да се обръща внимание на другите източници на замърсяване;

³⁵ SWD(2019) 439 final, стр. 116.

- ограничена съгласуваност между съответните политики, тъй като доброто състояние на водните обекти зависи изключително много и от интегрирането на целите в областта на водите в други области на политиката, като например селското стопанство, енергетиката и транспорта;
- мерките за постигане на добро състояние на водите не се осъществяват с приоритет за разлика от други икономически дейности;
- разчита се на основни мерки³⁶, вместо да се прилагат допълващи допълнителни мерки в мащаб, който е достатъчен за постигането на целите на РДВ;
- периода от време за реакцията на природата на мерките, преди да бъдат получени очакваните резултати;
- все по-осезаемото въздействие на изменението на климата (т.е. повишаването на температурата на водите);
- липсата на финансиране и ограниченията в административния капацитет.

5. УПРАВЛЕНИЕ И ХОРИЗОНТАЛНИ АСПЕКТИ

Правилното управление е от съществено значение за нормалното функциониране на сложните системи за управление на водите в държавите членки, в които са включени много различни административни равнища и засегнати страни. Всички държави членки са определили своите **компетентни органи** за всеки район на речен басейн (РРБ). За тези райони често са определени няколко органа, които носят отговорност за различни аспекти на ПУРБ. Всички държави членки са определили също така компетентни органи по отношение на Директивата за наводненията (ДН). Те може да се различават от определените съгласно РДВ и звената за управление в някои държави членки, определени съгласно ДН, не съответстват на РРБ.

Съгласно изискванията по ДН много държави членки посочват, че ПУРН и ПУРБ са разработени по координиран начин, а понякога и едновременно³⁷. По-голямата част от държавите членки са провели съвместна консултация относно своите ПУРБ и ПУРН³⁸, а няколко от тях са интегрирали двата плана в един. По отношение на програмата от мерки по РДМС положението в държавите членки се различава в още по-голяма степен. Само няколко държави членки представят доказателства за ясна координация при разработването на програмите от мерки по РДВ и РДМС по отношение на процесите, съдържанието и последователността като отговор на същия натиск. Подобни данни за слаба координация се откриват при паралелните доклади по РДМС във връзка с втората програма от мерки³⁹. Това е следователно област, в която държавите членки трябва да положат повече усилия за прилагане на **подхода „от извора до морето“**.

Въпреки че като цяло са налице **механизми за координация**, те изглеждат преди всичко недостатъчни, за да осигурят пълно взаимодействие и подходяща последователност между различните равнища на управление (например недостатъчно

³⁶ По-специално Директивата за пречистването на градските отпадъчни води и Директивата за нитратите, които са посочени като „основни мерки“ в програмите от мерки съгласно РДВ.

³⁷ Като цяло 15 от 21 държави членки предоставиха убедителни доказателства в своите ПУРН, че е осигурена координация с РДВ, докато останалите 6 разполагаха поне с косвени доказателства.

³⁸ Що се отнася до съвместните консултации относно проектите на ПУРН и ПУРБ, 15 държави членки докладваха, че са ги провели, като в предишния цикъл броят им е бил 13.

³⁹ Доклад на Комисията до Съвета и Европейския парламент относно оценката на Комисията на програмите от мерки на държавите членки, актуализирани съгласно член 17 от Директива 2008/56/ЕО, и свързания работен документ на службите на Комисията SWD(2025) 1.

хармонизирани подходи за прилагане на РДВ на поднационалните равнища). Координацията с други секторни политики (например селско стопанство, енергетика) също е недостатъчна, по-специално по отношение на мерките, които са необходими за справяне с най-значителния натиск. Независимо от факта, че за правилното прилагане и изпълнение на РДВ и на друго законодателство в областта на околната среда отговорност носят компетентните органи в областта на околната среда, от съществено значение е да се осигури по-ефективно интегриране на целите на РДВ в секторните политики и инструментите за финансиране (като например ОСП). За тази цел е необходимо интервенциите, подкрепяни от ОСП, да бъдат съгласувани с мерките в ПУРБ.

Повечето държави членки са положили значителни усилия за насърчаване на **участието на обществеността и активното включване на заинтересованите страни** в разработването на своите ПУРБ и ПУРН посредством различни канали и механизми за консултации. Като цяло в повечето държави членки е ангажиран широк кръг от заинтересовани страни. В много планове обаче не се обяснява как е използвана получената информация и дали лицата, с които са проведени консултации, са били информирани за това как са взети под внимание техните мнения. Наличието на такава прозрачна комуникация ще увеличи колективната ангажираност по отношение на плановете.

Видове натиск

Най-значителен натиск върху повърхностните водни обекти⁴⁰ във всички докладващи държави членки се оказва от: **замърсяване от атмосферни отлагания** (засягащи 59 % от водните обекти), **хидроморфологични промени** (57 %), които се дължат на отводняване и напояване за селското стопанство, производство на водноелектрическа енергия, защита от наводнения, навигация или снабдяване с питейна вода, както и **замърсяване от селското стопанство** (32 %). Друг основен натиск в ЕС оказват **заустванията на градски отпадъчни води** (14 %), **заустванията, които не са свързани с канализационната система** (9 %), и **водочерпенето** (9 %) за различни цели. Други видове натиск, които най-често се установяват в ПУРБ, са **замърсяване от градски отточни води** (8 %), **преливане на дъждовни води** (5 %) и **зауствания от промишлени инсталации** (6 %). Следва да се отбележи, че върху един и същ воден обект може да се оказва натиск от различни източници, поради което сумарният натиск не възлиза на 100 %.

За съжаление 13 % от водните обекти в ЕС продължават да бъдат засегнати и от неидентифициран антропогенен натиск, така че все още има възможност за повишаване на знанията в тази област. Незначителен натиск се установява само при 10 % от водните обекти, за които е докладвано.

Както е видно от редица доклади⁴¹, натискът от **инвазивни чужди видове** — такива, които са от значение както на равнището на ЕС⁴², така и на национално равнище —

⁴⁰ Въз основа на данните от базата данни на WISE за пресните води, които обхващат 18 от 20-те държави членки, достъпни чрез електронни средства към юни 2024 г.

⁴¹ Броят на пресноводните инвазивни чужди видове например се е увеличил седем пъти през последните 100 години според Cid, N. и Cardoso, A.C., 2013 г., Европейски пресноводни чужди видове, Global

върху екосистемите на пресните и морските води в Европа нараства. Въпреки прякото въздействие, което тези видове могат да окажат върху постигането на добро екологично състояние, този натиск изглежда занижен и е идентифициран само при 2,2 % от водните обекти, за които е докладвано. В ПУРБ много често липсва информация относно инвазивните чужди видове и мерките, предприети за справяне с проблема, или тя не е достатъчно подробна.

Въпреки че според докладите 71 % от **подземните водни обекти** в ЕС не са подложени на значителен натиск, почти 30 % от тях са засегнати от различни видове натиск. Това включва по-специално **дифузно замърсяване от селското стопанство** (например пестициди и торове), засягащо 59 % от подземните водни обекти, които са обект на натиск, **водочерпене за обществено водоснабдяване** (25 %), **водочерпене за селското стопанство** (22 %), **промишлена употреба** (12 %) и **други цели** (12 %). Дифузното замърсяване от други източници, по-специално **градски отточни води** (16 %) и **заустванията, които не са свързани с канализационната система** (6 %), също представлява голям натиск, както и замърсяването от **замърсени или изоставени промишлени обекти** (17 %) и **наследеното замърсяване** (13 %).

Програми от мерки

Картината при анализа на програмите от мерки (ПоМ), които държавите членки са длъжни да изготвят, за да предотвратят или ограничат този натиск, е нюансирана.

Значителен брой мерки, обявени във вторите ПУРБ, не бяха изпълнени. Както и в миналото, като най-значимата пречка (86 %) е посочено недостатъчното финансиране на мерките, следвано от неочаквани забавяния (81 %), липсата на подходящи национални механизми, като например национални разпоредби и други мерки, които все още не са приети (70 %), и проблеми с управлението (57 %). Като основно предизвикателство редовно се изтъкват и трудностите при придобиването на земята, необходима за изпълнението на определени мерки.

От третите ПоМ, представени в ПУРБ за периода 2022—2027 г., е видно, че държавите членки продължават да използват различни подходи при разработването и докладването. В ПоМ често се съдържа доста дълъг набор от мерки, но са пропуснати няколко основни елемента. Това е най-вече липсата на ясна оценка на разликата, която трябва да бъде преодоляна, за да се постигне добро състояние. Информацията относно приоритизирането на мерките въз основа на задължителния анализ на ефективността на разходите е недостатъчна. Разходите и финансирането на планираните мерки често не са посочени. Тъй като държавите членки често твърдят, че срещат трудности с финансирането, това предполага, че ресурсите, необходими за изпълнението на ПМ, невинаги се осигуряват предварително. Това намалява ефективността на ПМ.

Freshwater Biodiversity Atlas (Глобален атлас на биологичното разнообразие в пресните води) (atlas.freshwaterbiodiversity.eu).

⁴² Както са изброени в Регламент (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2014 г. относно предотвратяването и управлението на въвеждането и разпространението на инвазивни чужди видове.

6. СПРАВЯНЕ С ТРОЙНАТА ПЛАНЕТАРНА КРИЗА

6.1. КЪМ НУЛЕВО ЗАМЪРСЯВАНЕ РЕКИ, ЕЗЕРА, КРАЙБРЕЖНИ ВОДИ И ПОДЗЕМНИ ВОДИ

6.1.1 Какво се прави за борбата със замърсяването от селското стопанство?

Дифузното замърсяване от **селското стопанство** е един от основните видове замърсяване на водните обекти в ЕС, идентифицирани от всички докладващи държави членки при почти всички РРБ, и засяга както повърхностните, така и подземните водни обекти. То се дължи главно на неустойчиви практики за управление на земята и прекомерна и неправилна употреба, от една страна, на торове и полутечен тор/оборски тор, съдържащи азот, което води до нитрати във водите, и, от друга страна, на пестициди и други опасни вещества. Както е посочено в раздел 2 по-горе, нитратите са най-големият замърсител на подземните водни обекти, като те са също така причина за превръщането на повърхностните водни обекти в еутрофични. Това е в съответствие с констатациите относно освобождаваните количества хранителни вещества в морските региони на ЕС, от които е видно, че за всички региони, с изключение на Черно море, най-големият източник на азот в морето е селското стопанство⁴³. По отношение на фосфора картината има повече нюанси, като най-големият източник на фосфор за почти всички морски региони са отпадъчните води, следвани от селското стопанство.

Въпреки че в сравнение с 90-те години на 20-и век се наблюдават значителни подобрения и повечето държави членки и земеделски стопани са положили значителни усилия за намаляване на загубите на хранителни вещества във водите, данните за качеството на пресните води показват, че резултатите са в застой. Това означава, че за да се възобнови низходящата тенденция в концентрациите на хранителните вещества са необходими по-радикални мерки, чието приемане може да срещне затруднения от политическо естество. Настоящите мерки за постигане на целите на Директивата за нитратите и РДВ все още не са достатъчни, съответно почти 35 и 25 години след тяхното приемане. Пример за това може да бъде и морската среда, по-конкретно в Балтийско море — морският регион с най-висок процент на крайбрежни води — където са проблем условията по отношение на хранителните вещества (58 %). Еутрофикация се наблюдава и в южната част на Северно море по протежение на северозападния бряг на Франция и в близост до речни устия в Средиземно море. В същото време в Балтийско и в Черно море се наблюдават широко разпространени бедни на кислород зони, предизвикани от еутрофикацията, природните условия и последиците от изменението на климата.

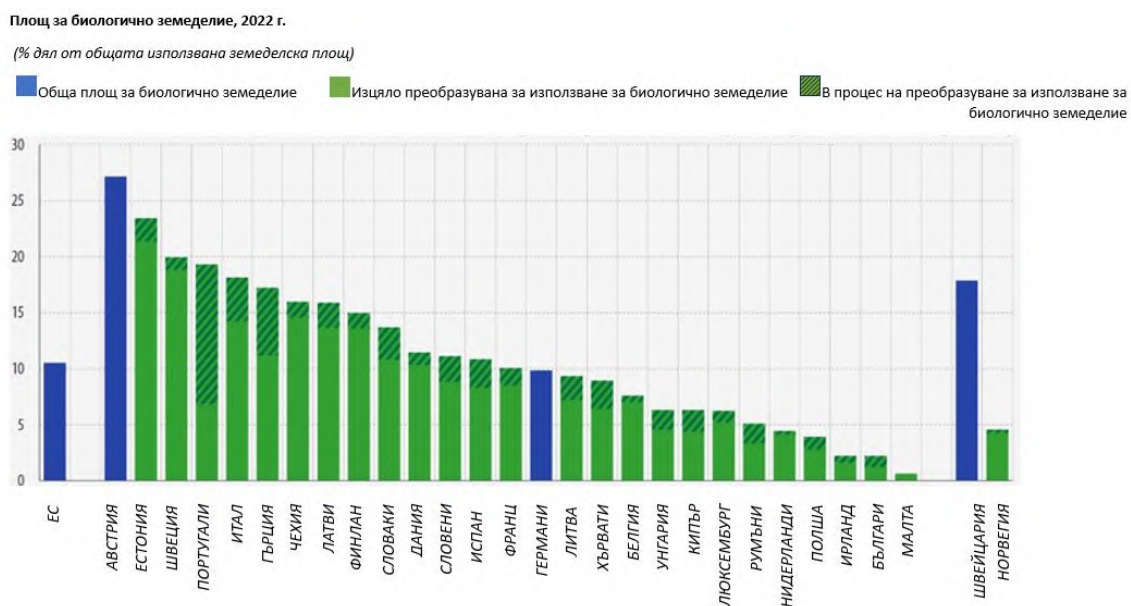
Този застой може да се обясни с факта, че напредъкът в повечето държави членки при разработването на **количествени оценки на пропуските** като основа за определяне как да се намали замърсяването с **хранителни вещества и пестициди**, е ограничен. Комисията направи тази препоръка по време на предишния цикъл, но малко държави членки представиха данни за намаляването на освобождаваните количества хранителни вещества и още по-малко от тях докладваха, че са извършили оценки на ефективността на предприетите досега мерки.

В същото време ясна и обнадеждаваща тенденция е **постоянното нарастване на дела на земеделските земи в ЕС, които се използват за биологично земеделие**, обикновено водещо до по-ниски нива на замърсяване с хранителни вещества и

⁴³ [Доклад относно изпълнението на Рамковата директива за морска стратегия \(europa.eu\)](http://europa.eu).

пестициди. Темпът на въвеждането му обаче варира в отделните държави членки — от близо 30 % от общото земеделско производство в Австрия до по-малко от 1 % в Малта (вж. фигура 8 по-долу).

Фигура 8 — Дял от общата използвана земеделска площ за биологично земеделие през 2022 г. по държави членки (Източник: ЕВРОСТАТ 2024 г.)⁴⁴

Франция, Португалия и Словакия: приблизителна стойност. Кипър и Черна гора: условна стойност. Австрия: данните са взети пряко от Федералното министерство на земеделието, горите, регионите и управлението на водите. Норвегия: 2021 г.

Обикновено са въведени основни мерки, но не всички държави членки извършват оценка дали планираните мерки ще бъдат достатъчни за постепенното постигане на добро състояние. Когато са извършени оценки на пропуските, държавите членки докладват, че мерките няма да запълнят пропуските „в пълната степен“, която е необходима, за да бъде намалено замърсяването с хранителни вещества и пестициди до

⁴⁴ [Биологично земеделие в ЕС: 16,9 милиона хектара през 2022 г. — Евростат \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&code=sdg-12-2.1&plugin=1).

2027 г. Това е в съответствие с предишните констатации на Комисията, включително съгласно Директивата за нитратите.

Освен това задължителните мерки са ограничени до определените в съответното законодателство на ЕС⁴⁵ и приложимите изисквания (кръстосано съответствие и екологизиране) в рамките на общата селскостопанска политика (ОСП) за периода 2014—2022 г.

Изглежда, че много държави членки налагат ограничения върху употребата на пестициди главно когато е необходимо да се подобри състоянието на водните обекти, използвани за водочерпене на питейна вода. Такива задължителни изисквания за земеделските стопани, произтичащи от прилагането на Рамковата директива за водите, могат да бъдат подкрепени от ОСП в рамките на така наречените плащания по РДВ, но този инструмент продължава да не се използва пълноценно⁴⁶.

Въведени са няколко доброволни мерки, които често се подпомагат от ОСП, по-специално чрез ангажименти за агроекология и климат (ААЕК)⁴⁷, както и други подходящи мерки, включени в програмите за развитие на селските райони (за периода 2014—2022 г.), които са разработени от държавите членки. Тези мерки обаче, както и приложените основни мерки, не са достатъчни за намаляване на натиска от нитратите и пестицидите. Това може да се дължи на различни фактори, сред които присъщите ограничения в проектирането на въпросните доброволни мерки, на факта, че мерките не са интегрирани достатъчно добре в програмите на държавите членки, на ограничено използване от земеделските стопани или ограничено използване в най-засегнатите райони.

Според предоставената информация не всички селскостопански мерки, обявени във втория ПУРБ, са изпълнени според плана. Сред докладваните предизвикателства са недостатъчното финансиране и забавянията.

Що се отнася до ОСП за периода 2023—2027 г., може да се очаква по-голям принос за справяне със замърсяването от нитрати и пестициди⁴⁸. Той включва подобрени стандарти⁴⁹ за състоянието, като например по-високи изисквания за управлението на почвата (например ротация на културите/диверсификация, буферни ивици) и ново

⁴⁵ По-специално Директивата за нитратите, Регламентът относно пускането на пазара на продукти за растителна защита (Регламент (ЕО) № 1107/2009), Директивата за устойчивата употреба (Директива 2009/128/ЕО).

⁴⁶ Четири държави членки (Австрия, Дания, Люксембург и Испания) подкрепиха тези плащания по програмите за развитие на селските райони (за периода 2014—2022 г.), а пет ги включиха в своите стратегически планове за ОСП за периода 2023—2027 г. (Австрия, Дания, Италия, Люксембург и Испания). Целта на тези плащания е най-вече да се прилагат ограничения/забрана за торене и употреба на пестициди в защитени територии за питейна вода и мерки за намаляване на съдържанието на азот в крайбрежните водосборни басейни в случая на Дания.

⁴⁷ Плащания за многогодишни ангажименти за благоприятни за околната среда и климата селскостопански практики, които надхвърлят основните задължителни изисквания.

⁴⁸ Вж. „Mapping and analysis of CAP strategic plans“ (Картографиране и анализ на стратегическите планове по ОСП) (за периода 2023—2027 г.) ([file:///C:/Users/faltech/Downloads/mapping%20and%20analysis%20of%20cap%20strategic%20plans-KF0323354ENN%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/faltech/Downloads/mapping%20and%20analysis%20of%20cap%20strategic%20plans-KF0323354ENN%20(3).pdf)).

⁴⁹ Условието обвързват получаването на пълната подкрепа по ОСП със спазването от страна на земеделските производители и другите бенефициери на основните стандарти по отношение на околната среда, изменението на климата, общественото здраве, здравето на растенията и хуманното отношение към животните. Основните стандарти включват законоустановените изисквания за управление (ЗИУ) и стандартите за добро селскостопанско и екологично състояние (стандарти GAEC).

изискване, свързано с контрол на дифузните източници на замърсяване с фосфати. Инструментите, предвидени за финансирането за развитие на селските райони⁵⁰ (ААЕК, както и биологично земеделие, подкрепа за инвестиции, плащания по РДВ, обучение/консултации, иновации и сътрудничество), продължават да са налични, като са допълнени с екосхеми, които подкрепят благоприятни за околната среда/климата практики; Държавите членки трябва да отделят най-малко 25 % от финансирането от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) за тези схеми⁵¹. Подкрепата от екосхемите и ААЕК обхваща, наред с другото, подобреното управление на хранителните вещества⁵² и устойчивата употреба на пестициди⁵³.

Нито една държава членка не използва **прагове за концентрациите на хранителните вещества**, за да извърши оценка на доброто екологично състояние на повърхностните води, като само някои от тях определят необходимото **намаление на замърсяването** нагоре по течението в съответния речен басейн. Както беше посочено по-рано, това оказва въздействие и върху постигането на целите, определени в Рамковата директива за морска стратегия, тъй като според данните, докладвани от държавите членки по член 8 от РДМС през 2018 г., при 87 % от морската площ не е постигната целта за добро екологично състояние по отношение на еутрофикацията.

6.1.2 Какво се прави за борба със замърсяването от други сектори?

Замърсяването от сектори като **градски зони, промишленост или енергетика** също представлява заплаха за водната среда и за човешкото здраве чрез околната среда.

Като цяло са въведени основни мерки за справяне със замърсяването от тези сектори. Те включват системи за разрешаване и издаване на разрешения с цел контрол на заустванията на отпадъчни води от точкови източници, регистри на заустванията на отпадъчни води, забрана или ограничаване на всички преки зауствания в подземните води и/или специални мерки за премахване или намаляване на замърсяването от приоритетни и други вещества.

В повечето случаи се прилагат специфични мерки за справяне със замърсителите, поради които не може да бъде постигнато добро химично или екологично състояние на водните обекти. Сред примерите за тези мерки са усилията за намаляване или спиране на изпускането на определени замърсители във водата и възстановяване на замърсените места, като се обръща внимание на замърсяване от минали периоди в седиментите, подземните води и почвата. Въпреки това не във всички национални ПУРБ е посочен с еднакво ниво на детайлност начинът, по който отделните вещества са изрично свързани със специфичните мерки за борба със замърсяването. Необходим е по-голям напредък както в това отношение, така и при изготвянето на анализ на пропуските, който да се използва при разработването на мерките.

⁵⁰ Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), вж. Регламент 1305/2013

⁵¹ Вж. член 97, параграфи 1 и 2 от Регламент 2021/2115.

⁵² Подкрепата за селскостопански практики, насочени към подобряване на управлението на хранителните вещества, се предвижда да обхване 15,2 % от земеделската площ в ЕС.

⁵³ Предвидено е 27 % от земеделската площ в ЕС да бъде обхваната от ангажименти, водещи до устойчива употреба на пестициди, с цел намаляване на рисковете и въздействието на пестицидите, като например изтичане на пестициди.

Всички държави членки представиха **инвентаризация на емисиите, заустванията и изпусканията** на опасните вещества. Съществуват обаче големи разлики между и в рамките на държавите членки както в обхвата на съответните токсични вещества, така и в изчерпателното им посочване. Първите 10 вещества, за които най-често се създават инвентаризации на емисиите, са живак, бензо(а)пирен, флуорантен, бензо(g,h,i)перилен (РАН), никел, олово и кадмий (тежки метали) и нонилфенол (нейонни повърхностноактивни вещества), перфлуороктансулфонова киселина (PFOS, вид PFAS) и трибутилкалаен катион (силно токсичен биоцид).

Повечето държави членки са докладвали основните мерки, свързани с изграждането или модернизирването на пречиствателни станции за отпадъчни води, като признават, че са необходими допълнителни усилия за спазване на Директивата за пречистването на градските отпадъчни води (ДПГОВ). Понастоящем 82 % от градските отпадъчни води в ЕС се събират и пречистват в съответствие със стандартите на ЕС.

С прилагането на преразгледаната ДПГОВ ще бъде допълнително намалено замърсяването от градските отпадъчни води. Тя включва нови правила относно преливането на дъждовни води и градските отточни води, които ще помогнат на държавите членки да се справят по-ефективно с този натиск, който не е бил обхванат от законодателството на ЕС.

Въпреки че РДВ не обхваща замърсяването от отпадъци, включително пластмаси, това е ключова област, в която трябва да се създадат синергии с РДМС, тъй като много голямо количество от пластмасите в морето се внася от реките. От оценката на програмите от мерки по РДМС е видно, че държавите членки са предприели много мерки за справяне с основните източници на отпадъци, като се започне с дейности, свързани с отпадъчните води от градските райони и други наземни източници (например промишленост, селско стопанство). Това доведе до намаление на **отпадъците по плажовете** с приблизително 29 % между 2015 г. и 2021 г. във всички морски басейни на ЕС. Тези мерки вероятно са оказали положително въздействие и върху реките, езерата и крайбрежните води.

Предвид значителния натиск, който атмосферните отлагания продължават да оказват върху здравето на водните тела, приоритет за постигането на целите на РДВ остават действията при извора за намаляване на произтичащите от използването на изкопаеми горива емисии на замърсители, включително uPBT, чрез интегрирания подход към замърсяването в различните компоненти на околната среда, препоръчван от плана за действие за нулево замърсяване. В това отношение се очаква по-строгите стандарти, приети съгласно наскоро преразгледаната Директива за качеството на атмосферния въздух, преразгледаната Директива относно емисиите от промишлеността, ефективното прилагане на Регламента относно живака и цялостните усилия на ЕС за декарбонизация, да окажат положително въздействие върху намаляването на емисиите на някои отделни вещества, които навлизат във водната среда чрез емисии във въздуха.

6.2 ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА РЕКИ, ЕЗЕРА, КРАЙБРЕЖНИ ВОДИ И ПОДЗЕМНИ ВОДИ

6.2.1 Промени във физическите характеристики и естествения поток на водните обекти — какво е равнището на човешка намеса във водните системи?

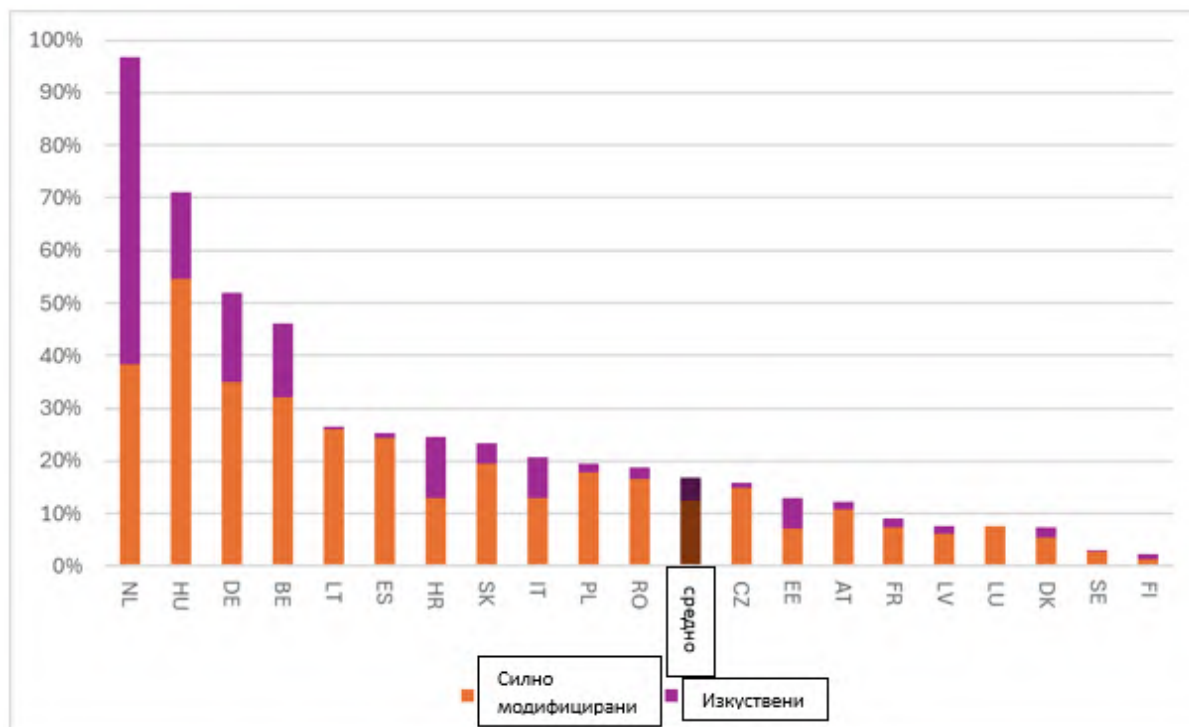
В продължение на стотици години човешките дейности са променяли физически формата на реките, езерата, естуарите и крайбрежните води на ЕС в резултат на премахване на естествени образувания, изграждане на бетонна инфраструктура (т.е. силно изменени водни обекти) и създаване на нови канали и водохранилища (т.е. изкуствени водни обекти). Всичко това доведе до нови, но неестествени водни системи.

ПУРБ показват много големи разлики между държавите членки по отношение на степента на човешката намеса в естествената им водна среда. Колкото по-интензивна е човешката намеса, толкова по-силно модифицирани са характеристиките на водните обекти, като някои се превръщат в изцяло изкуствени водни обекти. Процентът на тези **силно модифицирани водни обекти (СМВО)** и **изкуствени водни обекти (ИВО)** леко се е увеличил в настоящия цикъл на докладване: 12,4 % от тях са определени като силно модифицирани, а 4,4 % като изкуствени⁵⁴ в 20-те държави членки, разгледани в анализа, в сравнение с 11,9 % и 4,1 % в предишния цикъл на докладване.

На фигура 9 по-долу е видно много високото равнище на човешка намеса в някои държави членки (Нидерландия, Унгария, Германия и Белгия) и добре запазеното естествено състояние в други (като например Финландия и Швеция).

Фигура 9 — Процент на повърхностните водни обекти, които са били определени като силно модифицирани или изкуствени в третия ПУРБ, по държави членки

⁵⁴ Все още обаче има три държави членки, за които определянето все още не е завършено (Хърватия, Словакия) или е в процес на преразглеждане (Швеция).

Три държави членки (Австрия, Хърватия, Словакия) докладват за значително увеличение на процента на техните СМВО и ИВО, което изглежда се дължи на прекласифициране на определени водни обекти и, в по-малка степен, на нови промени. Швеция също се очаква да увеличи значително собствения си процент в резултат на нова методология.

Основните видове употреба на водата, довели до висока степен на човешка намеса, в резултат на която водните обекти са класифицирани като силно модифицирани, са: i) защита от наводнения (37 %); ii) селско стопанство (отводняване на земя 23 %, напояване 15 %); iii) хидроенергия (21 %); iv) снабдяване с питейна вода (11 %); и v) друго градско развитие (10 %).

Като се имат предвид променените им характеристики, при такива водни обекти не се изисква постигане на добро екологично състояние, а само добър екологичен потенциал (ДЕП), който трябва да бъде определен от държавата членка в съответствие с изискванията в приложение V към РДВ⁵⁵.

Окуражаващо е да се установи, че в методиките има подобрения с цел да се определи значението на ДЕП съгласно изискванията на РДВ. Държавите членки обаче продължават да определят ДЕП по различен начин и да използват различни допускания и критерии в своите оценки. Освен това някои държави членки не са определили ДЕП за всички СМВО, което ги оставя без ясни цели за постигане.

Според наличната във WISE информация относно 16-те държави членки⁵⁵, докладвали по електронен път до момента на финализирането на настоящия доклад, само 16,8 % от СМВО и ИВО са постигнали ДЕП. В тази информация се откриват обаче значителни

⁵⁵ Налична до 31 май 2024 г.

разлики между държавите членки (например процентът на съответните водни обекти, отговарящи на условията за ДЕП, варира от нула в Белгия и Нидерландия до около 50 % в Испания и Румъния).

6.2.2 Защитени територии

Съществуват различни причини някои водни обекти да бъдат защитени от закона. За повърхностните водни обекти са определени защитени територии съгласно Директивата за питейната вода, Директивата за водите за къпане, Директивата за местообитанията, Директивата за птиците, Директивата за нитратите, както и Директивата за опазване на икономически значими водни видове (т.е. аквакултури). В настоящия цикъл на докладване повечето държави членки докладват по-голям брой водни обекти, свързани със защитени територии, които са определени съгласно друго законодателство на ЕС, и разполагат с актуализиран **регистър на защитените територии** в съответствие с изискванията на РДВ.

Много положително развитие е, че с малки изключения изглежда се извършва **по-добър мониторинг на тези територии**, което вероятно е свързано с общите подобрения в мониторинга съгласно РДВ.

По отношение на водните обекти, свързани със защитени територии, е възможно да се изиска да бъдат постигнати по-строги или специфични цели за управление на водите в сравнение с целите за добро състояние, определени в РДВ. Това е с цел да се гарантира спазването на съответното законодателство, насочено към опазването на специфични екосистеми, видове, както и питейната вода и водите за къпане. За тази цел може да е необходимо да бъдат приети допълнителни мерки.

Както се изисква от директивите за опазване на природата, държавите членки са определили предимно специфични цели за **защитените територии на местообитанията и видовете (обекти по „Натура 2000“)**, въпреки че в някои случаи работата за определяне на точните нужди продължава. В някои случаи държавите членки са определили също така допълнителни цели и мерки за **чувствителни зони** съгласно Директивата за пречистването на градските отпадъчни води, **водите за къпане** и **предпазните зони за питейна вода**, въпреки че целите или мерките често се докладват по-скоро общо⁵⁶. Някои държави членки с търговски интерес в производството на черупкови организми (или на сладководни риби в по-редки случаи) са определили **защитени територии за икономически значими водни видове**⁵⁷. По отношение на териториите за черупкови организми, някои държави членки (Нидерландия, Румъния и Хърватия) са определили същите цели, както заложените в директивите за черупковите организми, които впоследствие са били отменени⁵⁸. Една

⁵⁶ Във връзка със защитените територии за местообитанията и видовете някои държави членки докладваха мерки, а други ясно се позоваха на планове за управление съгласно съответните директиви (Директивата за птиците и Директивата за местообитанията). В някои случаи се приема, че достигането на добро състояние на тези защитени територии по РДВ е достатъчно за постигането на допълнителните цели.

⁵⁷ Това са Испания, Италия, Нидерландия, Полша, Румъния, Франция и Хърватия и, които са определили защитени територии за черупкови организми, и Италия, Латвия и Хърватия — за сладководни риби.

⁵⁸ Предишната Директива 2006/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно качеството на сладките води, които се нуждаят от опазване или подобряване с цел да бъдат годни за живота на рибите, и Директива 2006/113/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 г. относно изискванията за качеството на водите с черупкови организми, чиято валидност изтече през 2013 г.

държава членка (Франция) прилага за всички тези територии различни микробиологични стандарти в сравнение с отменените директиви. Италия и Испания обаче прилагат едни и същи стандарти в някои райони, но различни — в други. Информацията относно стандартите в Полша е неясна.

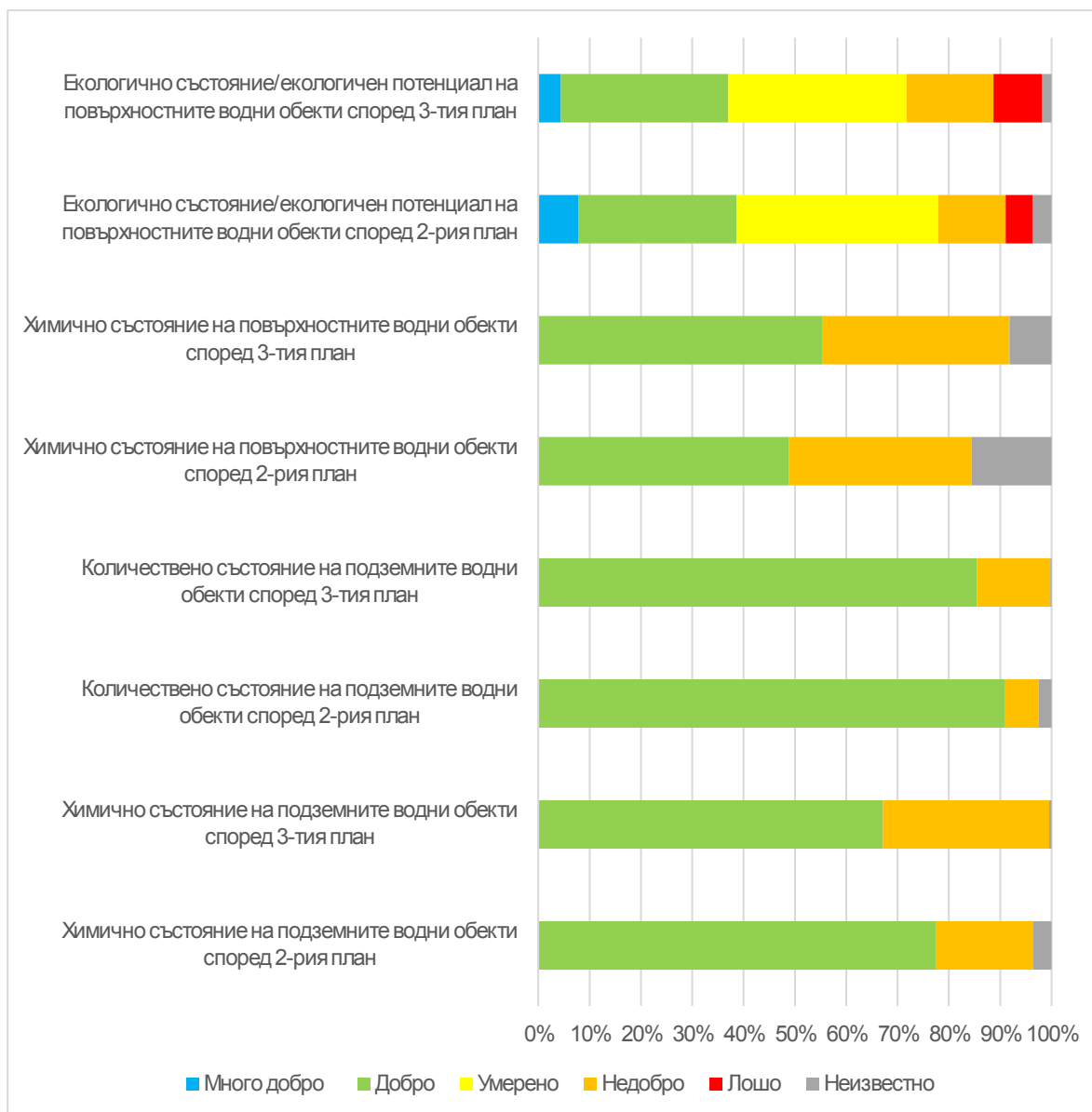
Там, където са поставени допълнителни цели, те са постигнати предимно за предпазните зони за питейна вода, определените територии за черупкови организми и водите за къпане, като само малка част от целите, определени за обектите по „Натура 2000“, са постигнати.

За съжаление в почти всички държави членки определянето на защитени територии изглежда не води до очакваните подобрения в цялостното състояние на водните обекти. От друга страна, както е видно от фигура 10 по-долу, данните показват **нарастване на броя на водните обекти, свързани със защитени територии в лошо състояние**, в сравнение с предходния цикъл. Това може да се дължи отчасти на значителното намаляване на броя на териториите, чието състояние е неизвестно. Също така се потвърждава обаче ограниченият напредък в прилагането на директивите за опазване на природата в сравнение с периода 2013—2018 г., оценка на който е направена в доклада от 2020 г. „Състоянието на природата“. В настоящия доклад се посочва, че само 17 % от защитените речни, езерни, алувиални и крайречни местообитания са с добър природозащитен статус, а голяма част от защитените видове риби и земноводни са с лош природозащитен статус (съответно 80 % и 60 % от популацията)⁵⁹. Това означава, че определянето на „защитена територия“ все още не осигурява по-доброто управление на водите, необходимо за защитата на повърхностните и подземните води в тези територии.

Фигура 10 — Състояние на водните обекти в защитените територии въз основа на данните от втория и третия ПУРБ (Източник: Електронно докладване във връзка с третия ПУРБ)

Съгласно РДВ нивото на защита, осигурявано от тези отменени директиви, следва да се поддържа чрез включването на териториите, определени за рибите и черупковите организми в предишните директиви, като защитени територии в РДВ.

⁵⁹ Състоянието на природата в ЕС — резултати от докладването съгласно директивите за опазване на природата за периода 2013—2018 г.; <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020>.

6.2.3 Какво се прави за намаляване на хидроморфологичния натиск и за възстановяването на природата?

Според докладите физическите и хидроложките промени оказват значителен натиск в почти всички райони на речните басейни. Сред секторите, които оказват този значителен натиск, са селското стопанство (както с напояване, така и с отводняване), производството на водноелектрическа енергия, защитата от наводнения, навигацията и снабдяването с питейна вода.

Всички държави членки са докладвали мерки, насочени към намаляване на отрицателните въздействия на **хидроморфологичния натиск** върху околната среда чрез подобряване на режима на потока, възстановяване на непрекъснатостта на реките и обезпечаване на екологичните потоци. Това включва изграждане на рибни проходи, разрушаване на изхабени и остарели бариери, възстановяване на реките чрез подобряване на крайречните зони и заливните тераси и възстановяване на речните

брегове в естественото им състояние. Например въз основа на неотдавнашен доклад на Dam Removal Europe⁶⁰ — коалиция от неправителствени организации — през 2023 г. са премахнати 487 бариери в 15 европейски държави, което е с 50 % повече от рекордния брой през 2022 г. Франция изглежда е пионерът, следвана от Испания, Швеция, Дания и Естония. Тези мерки могат да допринесат за 25 000 km свободно течащи реки, което е целта за 2030 г., определена в стратегията на ЕС за биологичното разнообразие и приетия неотдавна Закон за възстановяване на природата⁶¹. Независимо от това разпокъсването на реките и влошаването на състоянието на защитените водни и зависещи от водата местообитания и видове в ЕС, по-специално влажните зони и заливните тераси, продължават да бъдат голямо предизвикателство.

Въпреки че не всички бариери в реките са свързани с производството на водноелектрическа енергия, водноелектрическите централи (ВЕЦ) продължават да оказват много значителен натиск върху екологичното състояние в няколко държави членки поради нарушаването на непрекъснатостта на реките, което оказва значително въздействие върху миграцията и смъртността на рибите и предизвиква промени в хидроложките потоци и движението на седименти. Модернизирането на съществуващите ВЕЦ, включително чрез универсално изгодни решения, които могат да допринесат за постигане на целите на РДВ, следва да бъде като цяло приоритет по отношение на новите ВЕЦ. Необходими са допълнителни усилия, за да се гарантира, че експлоатацията на такива централи е по-устойчива и адаптирана към променящите се хидроложки условия, свързани с ускоряващите се въздействия на изменението на климата. Това включва периодичен преглед на разрешителните, както и мерки за подобрене с цел намаляване на въздействията от експлоатацията на ВЕЦ.

Само няколко държави членки (Австрия, Белгия, Латвия, Люксембург, Полша, Румъния, Франция) докладват, че дават специално приоритет на **природосъобразните решения** пред други мерки.

Определянето и прилагането на минимални **екологични потоци (е-потоци)**⁶² е от съществено значение за опазването на екологичното състояние на повърхностните водни обекти. Източник на силна загриженост обаче е бавният напредък на тази работа в много държави членки. Освен това, въпреки насоките на равнището на ЕС, липсва последователност в начина, по който се определят екологичните потоци. С малки изключения в повечето държави членки определението на е-потоци все още се разработва, а реалното им прилагане на място напредва бавно и често обхваща само някои водни обекти. Екологичните потоци изглежда се вземат под внимание само в някои случаи при предоставянето и преразглеждането на разрешителни за водочерпене.

⁶⁰ [Нов доклад. Dam Removal Movement Breaks Barriers and Records \(Движението за премахване на язовирите чупи бариери и рекорди\) — Dam Removal Europe](#). Данните бяха предоставени от министерства, общини, агенции в областта на водите, тръстове в областта на водите, неправителствени организации, учени, изследователи и специалисти по възстановяване на реки.

⁶¹ ОВ L, 2024/1991, 29.7.2024 г.

⁶² За целите на РДВ екологичният поток представлява „хидроложки режим, съответстващ на постигането на екологичните цели в естествените повърхностни водни обекти, както са посочени в член 4, параграф 1“. С други думи, това е „количеството вода, което е необходимо на водната екосистема, за да продължи да се развива и да осигурява услугите, на които разчитаме“.

6.2.4 Какво правят държавите членки, за да намалят водочерпенето и да се справят с недостига на вода?

Важно е да се прави разлика между суши (по-ниско ниво на валежи) и недостиг на вода (системен дисбаланс между наличната вода и търсенето). Недостигът на вода се възприема като нарастващ проблем в повечето държави членки, а прекомерното водочерпене се отбелязва като причина за непостигането на добро количествено или екологично състояние на значителна част от водните обекти⁶³.

Водоползването в различните региони на ЕС се различава значително. През 2019 г.⁶⁴ на равнището на ЕС водочерпенето за охлаждане при производството на електроенергия е имало най-голям дял в общото годишно водочерпене (32 %), следвано от водочерпене за селското стопанство (28 %), общественото водоснабдяване (20 %), производството (13 %) и охлаждането в производството (5 %), като минното дело, експлоатацията на кариери и строителството представляват само по 1 % от общото водочерпене. Въпреки това селското стопанство, включително животновъдните дейности, е най-големият нетен потребител⁶⁵ с 59 % от потреблението на вода в ЕС през 2019 г.⁶⁶, като по-голямата част от черпената вода се използва за култури и селскостопански животни или се изпарява, вместо да бъде върната към същия източник, от който е черпена. Други сектори, които са основни потребители на вода, са охлаждането за промишленото производство и производството на електроенергия (17 %), домакинствата и услугите (13 %) и минното дело, експлоатацията на кариери, строителството и производството (11 %). От анализа на ЕАОС е видно, че между 2000 г. и 2019 г. водочерпенето е намаляло със 17,6 %, което отразява мерките на политиката, прилагани съгласно РДВ.

Въпреки че водочерпенето е намаляло в някои сектори, като например за охлаждане при производството на електрическа енергия (-27 %), то се е увеличило в други. Водочерпенето за охлаждане в производството например се е увеличило почти три пъти, а водочерпенето за обществено водоснабдяване е нараснало с 4 %, с особено рязко увеличение от 2010 г. насам (14 %). Водочерпенето за селското стопанство е намаляло с 15 % през същия период 2000—2019 г., но от 2010 г. насам се е увеличило с 8 % главно поради нарастващото търсене на вода за напояване в Южна Европа, където недостигът на вода се изостря от изменението на климата. Поради това е все по-належащо да се въведат промени в практиките, сред които много по-добро повторно използване на водата в съответствие с Регламента за повторното използване на водата

⁶³ От 13-те държави, за които има информация благодарение на електронното докладване, се докладва, че водочерпенето е причина за непостигането на добро количествено или екологично състояние в Испания (25 %), Унгария (20 %), Италия (19 %), Франция (11 %) и Белгия (11 %) — по отношение на подземните води, и Франция (17 %), Австрия (12 %), Испания (11 %), Италия (9 %) и Хърватия (8 %) — по отношение на повърхностните води. Известно е, че това е значителен проблем също така в Кипър, Гърция и Малта, въпреки че те не представиха своите доклади.

⁶⁴ Анализ на ЕАОС на водочерпенето между 2000 г. и 2019 г.,

<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/water-abstraction-by-source-and>.

⁶⁵ Според доклад на ЕАОС № 12/2021 „Water resources across Europe — confronting water stress: an updated assessment“ („Водните ресурси в цяла Европа — изправени пред воден стрес: актуализирана оценка“) „потребление на вода“ представлява частта от използваната вода, която не се връща в подземните или повърхностните води, тъй като е включена в продукти (например храни и напитки) или е използвана от домакинствата (например питейна вода) или от животновъдния сектор.

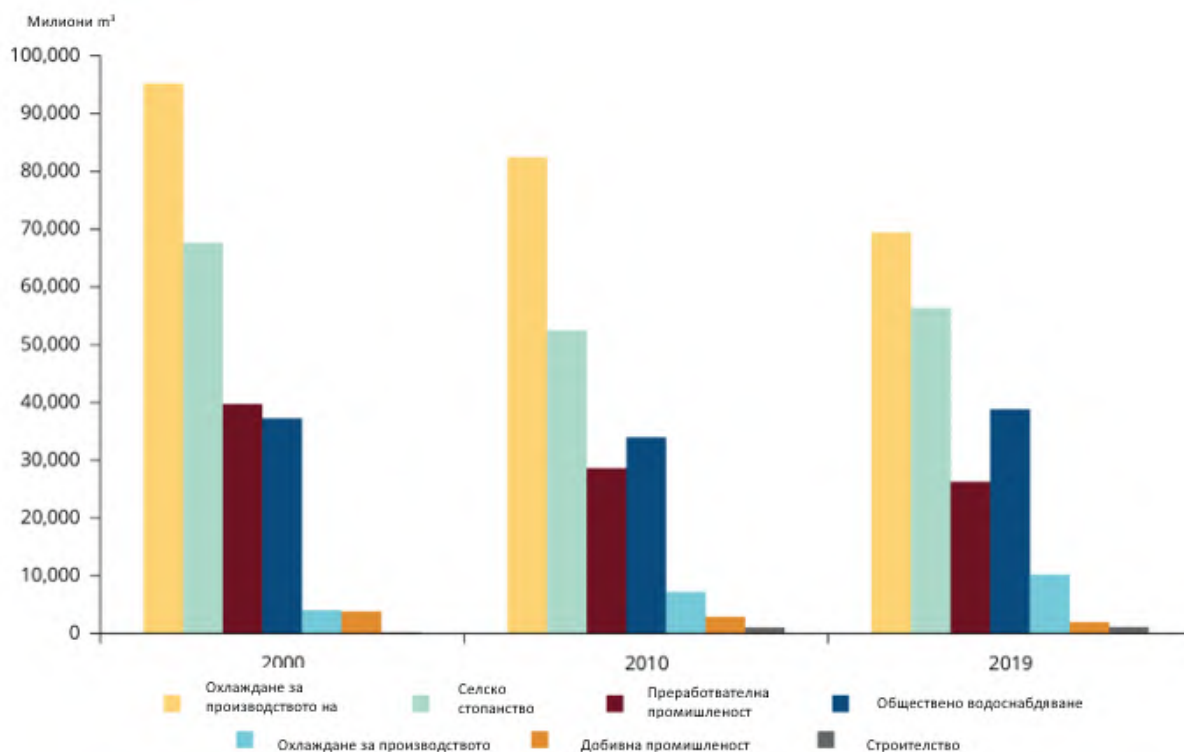
⁶⁶ Доклад на ЕАОС 7/2024, Състояние на водите в Европа 2024 г. The need for improved water resilience (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>).

от 2020 г. и преминаване към култури, които са по-добре адаптирани към специфичните за региона хидроложки условия, както и към подобро управление на почвата. Без такива промени търсенето на вода за напояване в селското стопанство ще се увеличи значително и в регионите, в които към момента се прилага ограничено напояване: това само ще засили недостига на вода.

ОСП за периода 2023—2027 г. подкрепя усилията за повишаване на устойчивостта на водните ресурси в селското стопанство. Условията бяха разширени, за да включват, наред с другото, нов стандарт⁶⁷, който обхваща контрола върху водочерпенето. В стратегическите планове по ОСП на държавите членки се предоставя значителна подкрепа за практики за подобряване на здравето на почвите, които оказват положителен ефект върху капацитета за складиране на вода, като целта е такава подкрепа да бъде осигурена за 47 % от земеделската площ на ЕС. Подкрепа може да бъде осигурена и за инвестиции в подобряване на ефективността на напоителните инсталации, използването на рециклирана вода за напояване и събирането на дъждовна вода. За регионите, които са най-силно засегнати от недостига на вода, ще трябва да се предвиди обаче подкрепа за промени, насочени към преобразуване на производствените системи в системи с по-ниско потребление на вода.

Фигура 11 — Водочерпене по икономически сектори в 27-те държави — членки на ЕС, 2000—2019 г. (ЕАОС, 2022 г.)

⁶⁷ Законоустановено изискване за управление 1 (ЗИУ 1) относно контрола над водочерпенето и събирането в резервоари и контрола над дифузното замърсяване с фосфати (член 11, параграф 3, букви д) и з) от РДВ).

Основните и допълнителните мерки за намаляване на **водочерпенето** са определени като цяло, но прилагането им на европейско равнище е непоследователно. Основният акцент при тези мерки е поставен върху контрола на водочерпенето, ефективното и повторното използване на водата, естественото задържане на водите, е-поточите, научните изследвания и натрупването на знания. Направени бяха няколко заслужаващи внимание опита за намаляване на потреблението на вода, като например новият френски план за водите, който има за цел водочерпенето да се намали с 10 % до 2030 г.

Както беше докладвано през 2021 г. от Европейската сметна палата (ЕСП)⁶⁸, държавите членки са постигнали напредък в създаването на **системи за предварително разрешение за водочерпене**, системи за откриване на незаконно използване на вода, а в някои случаи механизми за ценообразуване, които е възможно да стимулират ефективното използване на водата. Фактът обаче, че повечето от тях са изключили водочерпенето на малки количества от проверките или задълженията за регистрация, е проблематичен. Това може да доведе до кумулативното въздействие на много случаи на водочерпене на малки количества в целия речен басейн, което оказва отрицателно въздействие върху състоянието на водните обекти, особено в държавите членки, които вече са изправени пред проблеми с недостига на вода. Като отбелязва, че няколко държави членки са въвели механизми за ценообразуване на водата, чрез които се стимулира ефективното използване на водата за напояване, ЕСП определи като проблематична и практиката за определяне на значително по-ниски цени на водата в селското стопанство, отколкото в останалите сектори на икономиката, както и дерогациите за напояване.

⁶⁸ Специален доклад № 20/2021: Устойчиво използване на водите в селското стопанство на ЕС.

Честотата, с която държавите членки преразглеждат разрешителните за водочерпене, както се изисква от РДВ⁶⁹, е много различна и варира от 6 години до няколко десетилетия или дори неопределен период от време. Тази ситуация понякога прави невъзможно да бъдат правилно отчетени промените при водните обекти, включително от гледна точка на изменението на климата. Понастоящем Комисията се ангажира с налагането на задължението за преглед на такива разрешителни, за да се гарантира, че всички държави членки го прилагат правилно⁷⁰.

Въпросът за **неразрешеното/незаконното водочерпене** (т.е. водочерпене без разрешително или при превишаване на условията на разрешителното) е изрично разгледан само в някои ПУРБ от четири държави членки. Проблемът е признат обаче и в други части на Европа. Дори когато са отбелязани, в препратките обикновено не се съдържат количествено описание на текущия проблем, нито тенденции в сравнение с втория ПУРБ. В някои от тези държави се полагат усилия за затваряне на незаконните кладенци, за да се предотврати по този начин незаконното присвояване на общия ресурс.

Както и в миналото, няколко държави членки се справят с недостига на вода, като насочват мерките си към увеличаване на предлагането. Тези мерки включват сондиране за **нови кладенци**, изграждане на **нови язовири и водохранилища**, **разширяване на напоителната инфраструктура за селското стопанство** и изграждане на **широкомащабна инфраструктура за пренос на водни ресурси и инсталации за обезсоляване**. ПУРБ обаче съдържат силно ограничена информация относно такива мерки, включително по отношение на тяхната екологична и икономическа жизнеспособност и разглеждането на дългосрочни климатични сценарии.

6.3 СПРАВЯНЕ С ИЗВЪНРЕДНАТА СИТУАЦИЯ В ОБЛАСТТА НА КЛИМАТА

Както е посочено в Европейска оценка на риска, свързан с климата⁷¹, и признато от Комисията в нейното съобщение относно управлението на климатичните рискове⁷², ЕС и неговите държави членки трябва да станат значително по-добри в подготовката за климатичните рискове и ефективното справяне с тях⁷³. Увеличават се доказателствата,

⁶⁹ В член 11, параграф 3, буква д) от РДВ се изисква държавите членки да извършват редовни задължителни прегледи.

⁷⁰ Официални уведомителни писма по този въпрос са изпратени на Австрия, Нидерландия, Словения и Финландия; по отношение на Ирландия въпросът се разглежда в контекста на дългогодишната процедура за установяване на нарушение поради липса на правилно транспониране на няколко разпоредби от РДВ, сред които и член 11.

⁷¹ Европейска агенция за околна среда (ЕАОС) (2024 г.), Европейска оценка на риска, свързан с климата. № 1/2024, <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>. **Европа е най-бързо затоплящият се континент в света. Екстремните горещини стават все по-чести, а режимът на валежите се променя. Пороите и другите екстремни валежи стават все по-сериозни, а през последните години бяха регистрирани катастрофални наводнения в различни региони. В същото време в Южна Европа може да се очакват значително намаление на общото количество на валежите и по-сериозни суши.**

⁷² Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Управление на климатичните рискове — в защита на хората и просперитета, COM(2024) 91 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52024DC0091>

⁷³ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Управление на климатичните рискове — в защита на хората и просперитета, COM(2024) 91 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52024DC0091>.

че изменението на климата вече оказва значително въздействие в голяма част от Европа върху възникването и тежестта на свързаните с водата рискове, като например суши и наводнения⁷⁴. Поради това повишаването на устойчивостта на водните ресурси⁷⁵ чрез ефективно прилагане на РДВ и ДН е предпоставка за постигане на целите за устойчивост на климата, заложен в правото на ЕС в областта на климата⁷⁶ и стратегията на ЕС за адаптиране⁷⁷. В същото време целите на РДВ и ДН могат да бъдат постигнати само ако въздействието на изменението на климата бъде взето изцяло под внимание.

6.3.1 Взети ли са надлежно под внимание издръжливостта спрямо изменението на климата и управлението на риска от суши?

Въпреки че задължението за адаптиране на ПУРБ към изменението на климата не е изрично посочено в РДВ, поэтапният и цикличен подход на процеса на планиране в РДВ е много подходящ за управление на въздействията от изменението на климата по адаптивен начин.

Все по-голям брой държави членки докладват, че систематично отчитат въздействието на **изменението на климата** и че полагат усилия за привеждане на програмата си от мерки в съответствие с **националния си план за адаптиране към изменението на климата**. 70 % от оценяваните държави членки (14 от 20) докладват, че са изготвили анализ на това как изменението на климата засяга водните им обекти. Често обаче не е ясно дали и до каква степен резултатът от такъв анализ е помогнал за идентифицирането на основния натиск и определянето на най-ефективните мерки.

В третия ПУРБ въздействието на изменението на климата е свързано най-вече със сушите и по-малката наличност на вода, дори ако наводненията продължават да предизвикват сериозна загриженост. Повечето държави членки свързват тези въздействия на изменението на климата с въздействията му върху селското стопанство (рисковете за напояването), корабоплаването по вътрешните водни пътища и производството на енергия (инсталациите за водноелектрическа енергия, някои топлеелектрически инсталации). Това е значителна разлика в сравнение с втория ПУРБ, в който прекомерното количество вода (т.е. наводненията) се възприемаше като основно въздействие на изменението на климата. Това е свързано и с повишената загриженост относно недостига на вода в повечето държави членки, описан в раздел 6.2.4 по-горе. Важно е да се отбележи, че макар да няма правно изискване съгласно РДВ, 16 от 20-те оценявани държави членки докладваха сушите като значимо събитие; нарастващ

⁷⁴ Температурите в Европа са се повишили повече от два пъти спрямо средните за света през последните 30 години — най-високите от всички континенти в света, доклад от ноември 2022 г. на Световната метеорологична организация, <https://wmo.int/publication-series/state-of-climate-europe-2022> и Изменение на климата 2022 г.: въздействие, адаптиране и уязвимост, https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_FullReport.pdf.

⁷⁵ Необходимостта от укрепване на издръжливостта спрямо изменението на климата беше подчертана в Стратегията на ЕС за адаптиране към изменението на климата от 2021 г. и в Европейския закон за климата от 2021 г.

⁷⁶ Регламент (ЕС) 2021/1119 на Европейския парламент и на Съвета от 30 юни 2021 г. за създаване на рамката за постигане на неутралност по отношение на климата и за изменение на регламенти (ЕО) № 401/2009 и (ЕС) 2018/1999 (Европейски закон за климата).

⁷⁷ COM(2021) 82 final — Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Изграждане на устойчива на климатичните изменения Европа — новата стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата“.

брой държави членки докладваха, че са разработили или разработват планове за управление на засушаванията на национално равнище, регионално равнище или на равнището на РРБ.

Изменението на климата оказва все по-голямо въздействие и върху качеството на водата в няколко държави членки. Все по-голям брой държави членки ползват **изключението по член 4, параграф 6 за временна невъзможност да постигнат добро екологично състояние поради продължителни суши**.

Някои държави членки неотдавна разработиха национални стратегии за водните ресурси (например Франция и Германия) в отговор на увеличения брой суши. С тях се допълват ПУРБ, но не са взети предвид в докладите на държавите членки. В тези национални стратегии може да бъдат включени обаче съществени допълнителни мерки, които следва да се изпълняват с ПУРБ по съгласуван начин.

Що се отнася до въздействието на изменението на климата върху управлението на риска от наводнения, констатациите от оценката на втория ПУРН и двете стъпки⁷⁸ преди ПУРН са окуражаващи. Всички държави членки (в сравнение само с половината при първите предварителни оценки на риска от наводнения) взеха предвид изменението на климата във вторите си предварителни оценки на риска от наводнения (ПОРН) и почти всички при изготвянето на вторите си карти на районите под заплаха и с риск от наводнения (КРЗРН) (както и в сравнение с половината преди това), въпреки че по отношение на картите в ДН няма такова изрично изискване. Всички 21 държави членки, на които беше извършена оценка по отношение на втория ПУРН, предоставиха доказателства, че въздействията от изменението на климата са взети предвид (в сравнение с над една трета преди това). Почти всички държави членки в сравнение само с половината от първия цикъл обсъдиха в своите ПУРН бъдещите климатични сценарии за различни бъдещи периоди (между 2030 г. и 2115 г.). Почти всички държави членки създадоха връзка към своите национални стратегии за адаптиране (в сравнение с по-малко от половината при първите ПУРН).

6.3.2 Напредък към издръжливост спрямо изменението на климата съгласно Директивата за наводненията

Наводненията са най-често отбелязваният риск в националните оценки на риска⁷⁹ на държавите членки. Както се посочва в Европейската оценка на риска, свързан с климата (EUCRA), Европа е изправена пред повече и по-сериозни климатични опасности, включително силни валежи, водещи до дъждовни и речни наводнения, и покачване на морското равнище, водещо до крайбрежни наводнения.

След въвеждането на Директивата за наводненията от 2007 г. е постигнат забележителен напредък в управлението на риска от наводнения в целия ЕС. ПУРН са основният инструмент за ограничаване на потенциалните неблагоприятни последици от наводненията и са третата стъпка от цикличния, тристъпков подход, въведен с ДН. Настоящите ПУРН, които са вторият набор, обхващат периода 2022—2027 г. точно

⁷⁸ Предварителните оценки на риска от наводнения и картите на районите под заплаха и с риск от наводнения.

⁷⁹ COM(2024) 130 final — Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно напредъка в прилагането на член 6 от Механизма за гражданска защита на Съюза (Решение № 1313/2013/ЕС) Превенция и управление на риска от бедствия в Европа.

както третите ПУРБ. Двете стъпки преди ПУРН, а именно вторите ПОРН⁸⁰ и вторите КРЗРН, бяха изготвени от държавите членки по-рано. Комисията извърши оценка и на двата вида документи⁸¹.

По отношение на пълнотата всичките 21 държави членки, които представиха доклади своевременно, за да бъдат взети под внимание в настоящата оценка, предоставиха информация за обстоятелствата в своите ПУРН за своите ПОРН и КРЗРН.

В сравнение с предишния цикъл се наблюдава подобрение в управлението на риска от наводнения в държавите членки, на които беше извършена оценка. Всички държави членки са си поставили цели за управление на риска от наводнения. Някои си поставиха широки цели, подкрепени от по-специфични подцели, а други представиха редица по-подробни цели в сравнение с миналото. Всички от тях посочиха мерки за постигането на целите си.

Няколко държави членки са си поставили цели, чрез които напредъкът може да бъде количествено определен в сравнение с предишния цикъл. Няколко държави членки обаче са посочили ясна връзка между мерките в плановете и целите, които тези мерки са предназначени да постигнат. При сравняването на същите държави членки се установява, че тази ясна връзка е посочена в плановете на 14 от тях за разлика от само 7 при предишните плановете.

Плановите включват напредъка в прилагането на мерките, а не напредъка към постигането на целите за намаляване на рисковете от наводнения. Поради това е трудно да се направи заключение доколко ефективно е управлението на риска от наводнения в ЕС.

Броят на мерките в ПУРН варира значително в различните държави членки — от по-малко от 100 до над 10 000 мерки. Тези различия зависят от размера на държавата, броя на районите със значителен потенциален риск от наводнения и избора на индивидуални или групови мерки.

Фигура 12 — Дял на мярката според вида (превенция, защита, готовност, възстановяване)

⁸⁰ В ЕС има около 14 000 района със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН). За общ преглед вж. инструмента за преглед на районите с риск от наводнения, достъпен на адрес <https://discomap.eea.europa.eu/floodsviwer/>.

⁸¹ За оценките на Комисията на вторите ПОРН на държавите членки вж. документите, публикувани в 6-тия доклад за прилагането. За оценките на Комисията на вторите КРЗРН и вторите ПУРН на държавите членки вж. документите в настоящия 7-ми доклад за прилагането, https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-framework-directive/implementation-reports_en.

Налице са две широки групи държави членки: едната група включва държавите членки, които дават приоритет на мерките за предотвратяване и/или подготвеност, а другата — държавите членки, за които приоритет има защитата. Въпреки че мерките за защита все още са най-често докладваните във втория ПУРН, мерките за предотвратяване и подготвеност имат малко по-голям дял към момента в общия набор от мерки в ЕС. Що се отнася до неструктурните мерки⁸², всички оценени ПУРН се отнасят до териториалното устройство. Въпреки това препратки към правни рамки или рамки на политиката, които свързват териториалното устройство и управлението на риска от наводнения, бяха посочени само от 8 от 21 оценявани държави членки. Окуражаващо е, че всички държави членки са включили в някои или във всички от своите ПУРН природосъобразни решения; все още не е установена обаче забележима промяна на място по отношение на широкомащабното навлизане на природосъобразните решения вместо или в комбинация с традиционната инфраструктура. Въпреки че в ДН няма информация за застраховане, 12 от 21 държави членки правят поне препратка към него. Това потвърждава колко е важна ролята, която застраховането може да играе като механизъм за прехвърляне на риска при насърчаване на адаптирането към изменението на климата.

Положителна тенденция е начинът, по който държавите членки приоритизират мерките за управление на риска от наводнения. Всички държави членки приоритизираха мерките или определиха срокове за изпълнението им (не всички го направиха в първите си ПУРН). От анализа е видно например, че повечето мерки са класифицирани в трите категории с най-висок приоритет (висок, много висок и критичен), т.е. 50 % или повече от мерките в 13 държави членки (от 21 анализирани) попадат в една от тези категории. От друга страна, много по-малко държави членки докладваха за значителен дял на мерки в двете категории с най-нисък приоритет (среден и нисък). При прехода от първия към втория ПУРН се наблюдава леко изместване в низходяща посока на спешността на мерките в държавите членки — от критични мерки към мерки с много висок приоритет и от мерки с много висок към мерки с висок приоритет. Налице са и някои възходящи промени в спешността, главно от нисък и среден приоритет към висок приоритет. 15 от 21 държави членки са изготвили анализ на разходите и ползите на

⁸² Мерки, които не включват строителни конструкции, като например повишаване на осведомеността, осигуряване на системи за ранно предупреждение, планове за предотвратяване и реагиране при бедствия и териториално устройство.

своите мерки, въпреки че малко са го използвали за приоритизирането им. Тъй като процентът на държавите членки, използващи анализ на разходите и ползите, остава до голяма степен същият като в предишния цикъл, напредъкът е свързан главно с подобрените методики, прилагани в някои държави членки.

Незаменими елементи от управлението на риска от наводнения са надеждните системи за прогнозиране и ранно предупреждение, за да могат мерките за гражданска защита да бъдат незабавно активирани, както и обезпечаването на стабилен капацитет за реагиране по време на такива събития и след тях. Комисията подпомага държавите членки чрез действия в тази област на равнището на ЕС, включително чрез Европейската система за информираност за наводнения по „Коперник“, с която се подкрепят подготвителните мерки преди и по време на големи наводнения⁸³. Чрез услугата за бързо картографиране на „Коперник“ се предоставя геопространствена информация при поискване и с бързо получаване (в рамките на часове или дни), което подпомага дейностите за управление на извънредни ситуации преди, по време и веднага след бедствие. След като настъпи бедствие, държавите членки могат да се възползват от Механизма за гражданска защита на Съюза, който значително засили сътрудничеството между държавите по отношение на гражданската защита и подобри предотвратяването, подготвеността и реакцията при бедствия⁸⁴, например чрез разработването на цели за устойчивост при бедствия⁸⁵. Комисията насърчава използването на услугите за управление на извънредни ситуации на „Коперник“, както и споделянето на извлечените поуки и най-добрите практики между държавите членки, особено след големи наводнения.

7. ОСИГУРЯВАНЕ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА СТАБИЛНОСТ

Като се има предвид ограниченият напредък в постигането на добро състояние, голям брой от водните обекти са обхванати от различни **изключения**, посочени в член 4 от РДВ⁸⁶. Следва да се отбележи, че броят на изключенията, свързани с член 4, параграф 4 и член 4, параграф 5 от РДВ, се е увеличил. Обосновките за такива изключения като цяло се подобриха по отношение на изпълнението на изискванията на РДВ, като се подкрепят от подходящи, ясни и прозрачни критерии. Не всички държави членки обаче предоставят достатъчно подробна информация на равнището на засегнатия воден обект

⁸³ Европейската система за информираност за наводнения (EFAS) е първата действаща европейска система за мониторинг и прогнозиране на наводнения в цяла Европа. Тя подпомага подготвителните мерки преди и по време на големи наводнения. Тя осигурява допълваща информация с добавена стойност на съответните национални и регионални органи. EFAS информира също Координационния център за реагиране при извънредни ситуации относно текущи и евентуално очаквани наводнения в цяла Европа. EFAS v5.0 въведе неотдавна няколко големи промени в системата, сред които повишаване на пространствената разделителна способност.

⁸⁴ Доклад до Европейския парламент и Съвета относно напредъка в прилагането на член 6 от Механизма за гражданска защита на Съюза — Превенция и управление на риска от бедствия в Европа [12.3.2024 COM\(2024\)130 & SWD\(2024\)130](#).

⁸⁵<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6281-2023-INIT/bg/pdf>

⁸⁶ С член 4, параграф 4 се допуска удължаване на крайния срок за постигането на добро състояние или добър потенциал след 2015 г. (както е определено в член 4, параграф 1). С член 4, параграф 5 се допуска постигане на по-малко строги цели. С член 4, параграф 6 се допуска временно влошаване на състоянието на водните обекти. С член 4, параграф 7 се определят условията, при които влошаване на състоянието или непостигане на целите на РДВ може да се допуснат за нови модификации на физическите характеристики на повърхностните водни обекти, промени в нивото на подземни води или влошаване от отлично към добро състояние в резултат от нови устойчиви човешки дейности по развитието.

и само около половината от оценяваните държави членки предоставят достатъчно подробности във всички ПУРБ.

В съответствие с членове 9 и 11 от РДВ и нейното приложение III⁸⁷ актуализирането и докладването на **водноикономическия анализ** и свързаното с него използване на **инструменти за възвръщаемост на разходите**, включително ценообразуването на водата, стават все по-утвърдена практика в ПУРБ. Въпреки това при докладването често липсват ясни връзки с основни предизвикателства и тенденции в района на речния басейн. Поради това не е ясно как икономическият анализ е послужил при избора, свързан с възвръщаемостта на разходите, ценообразуването и като цяло разработването на ПоМ. В докладите за водните услуги например не се предоставят много подробности. В много от ПУРБ обикновено се докладва за двете широко определени водни услуги, а именно снабдяване с питейна вода и канализация; поради това е вероятно в тях да не се признават и обсъждат отделните водни услуги, които попадат в тези категории или са пряко свързани с тях, като например складиране и повторна употреба на вода. Това затруднява достатъчно пълното разбиране на водните услуги в държавите, включително тяхното икономическо значение и потенциал за възвръщаемостта на разходите, както и натиска, който оказват върху водните обекти.

Освен това в сравнение с елементите, изисквани съгласно член 9 от РДВ, продължават да съществуват някои големи пропуски в прилагането, които са конкретно посочени по-долу:

- оценката дали съществуващите ценови политики осигуряват „адекватни стимули“ за по-ефективно използване на водата;
- оценката на разходите за околната среда и източниците и включването им в мерките за възстановяване на разходите;
- оценката на това дали водоползването и основните сектори ползватели на вода (включително селско стопанство, промишленост и домакинства) осигуряват „адекватен принос“ към разходите за предоставяне на водни услуги в съответствие с принципа „замърсителят плаща“. В докладваните данни често липсват подробности за разходите за околната среда и източниците, както и за водоползването, което оказва най-значителен натиск по отношение на разходите върху основните водни услуги (т.е. водоснабдяване и канализация).

Повече инвестиции са от съществено значение за постигане на целите на РДВ и за по-голяма устойчивост на обществата в ЕС. За държавите членки, които са подали доклади по електронен път, има известна информация относно финансирането, нужно за прилагането на РДВ, и от нея е видно, че за изпълнението на мерките им често е необходимо това финансиране да бъде увеличено. Това ще включва допълнително финансово участие на ЕС. Информацията обаче е непълна, противоречива или дори липсва в някои от електронните доклади (например за Естония, Латвия и Нидерландия). За 10-те държави членки, за които има налична информация, кумулативните нужди от финансиране между 2022 г. и 2027 г. се изчисляват на 89,4 милиарда евро

⁸⁷ В приложение III към РДВ се постановява, че икономическият анализ следва да съдържа достатъчно информация в необходимите детайли, за да се опишат и обосноват договореностите за възстановяване на разходите за водни услуги и свързаните с тях задължения (член 9). Анализът следва също така да бъде полезен при преценките за най-ефективната комбинация от мерки за водоползване, които да се включат в програмата от мерки, ПоМ (член 11).

(приблизително 15 милиарда евро годишно), но като се имат предвид ограниченията в данните, тези стойности вероятно са подценени.

Що се отнася до нуждите от финансиране за прилагането на ПУРН, 16 държави членки (в сравнение с 10 при първите ПУРН) предоставиха известна информация относно прогнозните разходи за мерките. Те възлизат на приблизително 35 милиарда евро между 2022 г. и 2027 г. (приблизително 6 милиарда евро годишно), въпреки че тези стойности вероятно са подценени. Предоставената информация се различаваше значително по отношение на обхвата и подробностите и често не обхващаше всички мерки дори в дадена държава членка.

Въпреки че в много от ПУРБ е предоставена ограничена информация, заслужава да се отбележи, че инструментите на ЕС за финансиране, включително Общата селскостопанска политика, политиката на сближаване и Механизмът за възстановяване и устойчивост, изиграха значителна роля за подкрепа на прилагането на мерките на ПУРБ и ПУРН в държавите членки. Освен това Комисията предоставя по линия на програмата „Хоризонт Европа“ широка подкрепа за научните изследвания, с цел да се запълнят пропуските в знанията и да се насърчи внедряването на иновативни решения, включително чрез мисията за океаните и пресните води. И накрая, чрез инструмента за техническа подкрепа Комисията подпомага държавите членки при проектирането, разработването и прилагането на реформи в политиката за водите.

От анализа е видно обаче — за ЕС като цяло — че годишните нужди от инвестиции, които се оценяват на 77 милиарда евро годишно, не могат да бъдат удовлетворени, като недостигът на финансиране понастоящем се оценява на около 25 милиарда евро годишно⁸⁸. Тази сума се основава до голяма степен на нуждите от водоснабдяване и канализация, като е възможно разходите за други мерки, свързани с прилагането на РДВ и ДН, да не са изцяло отразени. За съжаление, ПУРБ на повечето държави членки не съдържа ясен график за инвестиране, който да отразява дългосрочните прогнози за водоснабдяването и търсенето на вода въз основа на най-новите климатични сценарии и стратегии за адаптиране. В по-общ план от докладваните икономически анализи не става ясно как оценките на разходната ефективност са взети под внимание при избора на мерки в ПоМ (които в идеалния случай следва да включват много повече мерки за инвестиции). Допълнителното заздравяване на икономическата основа на ПоМ в голяма степен би улеснило решенията и инвестициите във връзка с водите.

8. ТРАНСГРАНИЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБХВАТА НА РВД И ДН

Според РДВ за речните басейни, които пресичат национални граници, държавите членки трябва да се координират и да полагат разумни усилия за сътрудничество помежду си, както и с държави извън ЕС, когато е уместно. От анализа е видно, че макар степента на сътрудничество да е различна, съществува стабилна институционална рамка за механизми за трансгранична координация в различните

⁸⁸ ГД „Околна среда“, Environmental investment needs, financing and gaps in the EU-27 – update 2024 (internal analysis) (Нужди от инвестиции в околната среда, финансиране и пропуски в ЕС-27 — актуална информация за 2024 г. (вътрешен анализ). Обърнете внимание, че следващият доклад за изпълнението на политиките на ЕС в областта на околната среда, планиран за пролетта на 2025 г., ще включва допълнителна информация за обществеността и актуална информация по темата.

международни райони на речни басейни (МРРБ)⁸⁹. Налице са няколко примера за съществуващи договорености, които бяха допълнително „надградени“ в сравнение с предишния цикъл.

За най-големите мРБР са разработени международни ПУРБ (мПУРБ), които осигуряват рамката за сътрудничество между държавите членки. При такива рамки акцентът е върху споделянето на данни, съвместния мониторинг и изследователските проекти, съвместната координация при оценката на състоянието, съответните приоритетни показатели и съгласуваните прагови стойности. Това сътрудничество по отношение на показателите и праговете стойности обаче не води до пълно сближаване на резултатите от оценките, извършени от различните държави, които споделят речните басейни.

С изключение на мПУРБ за река Дунав, в който се определят мерки от международно значение, другите мПУРБ представляват по същество сбор от националните мерки, изготвени от всяка държава членка; поради това не е ясно до каква степен са съгласувани мерките, предприети от държавите нагоре и надолу по течението. Рибни проходи са създадени например в горните части на Рейн, но подобни мерки все още не са напълно приложени надолу по течението, което прави мерките нагоре по течението неефективни. По същия начин при намаляване на освобождаваните количества хранителни вещества, като цяло не се взема предвид приносът нагоре по течението, който е необходим, за да бъдат постигнати целите за добро състояние на водните обекти надолу по течението, особено по отношение на крайбрежните и преходните води, които са най-чувствителни към хранителни вещества.

Със загриженост се отбелязва, че трансграничното сътрудничество по отношение на подземните води е силно ограничено. В много мПУРБ не са идентифицирани трансграничните подземни води; поради това определянето на границите и характеризирането на подземните водни обекти се извършват от всяка държава поотделно. При идентифицирането на трансгранични водоносни хоризонти (например при Шелда, Висла, Елба и Дунав), характеризирането се определя чрез двустранно обсъждане. Сътрудничеството при мониторинга на качествените и количествените показатели за оценка на състоянието на подземните води също е ограничено.

С нарастващите предизвикателства, свързани със сушите и недостига на вода в ЕС, количествените аспекти на управлението на водите вероятно ще придобият все по-голямо значение в контекста на мПУРБ. С някои изключения, като например Конвенцията от Албуфейра между Португалия и Испания, сътрудничеството в рамките на мПУРБ за справяне с недостига на вода и сушите засега е ограничено и следва да бъде допълнително насърчавано.

Процедурата по член 12 от РДВ за **въпроси, които не могат да бъдат решени на равнището на държава членка**, е използвана веднъж след предишния доклад. През 2019 г. Чехия изрази загриженост относно изчерпването на нивата на подземните води в резултат на трансграничното въздействие на мината „Туров“ в Полша. Процедурата беше спряна през февруари 2022 г. след споразумение между Полша и Чехия в

⁸⁹ За повечето мРРБ има сключени международни споразумения, по силата на които често се създава международен координационен орган и, по-рядко, съвместен ПУРБ. Малко са басейните в ЕС, за които не е налице нито една от горните мерки.

контекста на дело, заведено пред Съда на ЕС (който спря процедурата по силата на самия член 12).

Въпреки че не е пряко свързано с активирането на член 12, бедствието на река Одер, едно от най-големите екологични бедствия в Европа през последните години, което доведе до масово измиране на риба през юли и август 2022 г., показва последствията от недостатъчната комуникация между съседните държави и между тях и Европейската комисия. В резултат на инцидента беше подчертано значението на ефективното трансгранично сътрудничество за осигуряване на навременна и адекватна реакция при подобни бедствия. Комисията предостави подкрепа и експертен опит от самото начало и в сътрудничество с ЕАОС изготви доклад, в който бяха анализирани причините за бедствието и изложени ключови препоръки за предотвратяване на бъдещи екологични бедствия в реките на ЕС⁹⁰.

В Директивата за наводненията, подобно на РДВ, от държавите членки се изисква да координират усилията си в рамките на трансграничните речни басейни, включително с държави извън ЕС. Когато съществуват организации за координация, които отговарят за целия басейн, разработването на международен ПУРН води неизменно до определяне на общи цели на високо равнище и, в почти всички случаи, до изготвяне на редица координирани и общи мерки⁹¹. В рамките на тези организации за речните басейни изпълнението на международните ПУРН се проследява от специални работни групи на национално равнище. За някои от басейните, като например за тези на Дунав и Рейн, бяха проведени широки обществени консултации. В рамките на тези усилия е важно също така да съществуват пряко свързани с ДН стратегии за адаптиране към изменението на климата на равнище басейн⁹².

9. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ

Като цяло от оценката е видно, че знанията за водните обекти в ЕС и техният мониторинг са се подобрили значително в сравнение с предишния цикъл. За съжаление, когато се разглеждат обобщените данни, не се установява значително подобрение на състоянието на водните обекти в ЕС. Налице е ясно положително намаление на определени видове натиск в случаите, когато държавите членки са увеличили своите разходи, свързани с водите, или са постигнали значителен напредък в прилагането на друго приложимо законодателство⁹³. При голяма част от подземните водни обекти се наблюдава добро количествено и химично състояние с положителна тенденция от последния цикъл на докладване.

За разлика от подземните, повърхностните води са в изключително критично състояние. По-малко от половината (39,5 %) от оценените повърхностни водни обекти в ЕС са в добро екологично състояние и по-малко от една трета (26,8 %) — с добро химично състояние. Причините за това са много. Някои положителни тенденции при химикалите са прикрити от широко разпространено замърсяване в миналото с живак и други

⁹⁰ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC132271>

⁹¹ Като например споделяне на хидроложки данни, обмен на национални практики относно дъждовните наводнения и провеждане на проучвания с цел подобряване на прогнозирането на наводненията в целия басейн, за разлика например от изграждането на диги за защита от наводнения.

⁹² Стратегията за Рейн съществува от 2015 г., а стратегията за Дунав — от 2018 г.

⁹³ Това се отнася по-специално до директивите за пречистването на градските отпадъчни води, за нитратите и относно емисиите от промишлеността, както и законодателството на ЕС в областта на химикалите.

повсеместни, биоакмулиращи и токсични замърсители или превес са взели нови предизвикателства, свързани със замърсяването. Що се отнася до екологичното състояние, при някои биологични качествени елементи се наблюдава известно подобрене. Въпреки това реките, езерата и крайбрежните води в ЕС продължават да бъдат подложени на значителен натиск и дори когато са предприети ефективни мерки, напредъкът невинаги може да се установи незабавно чрез мониторинг, тъй като природата се нуждае от достатъчно време, за да се възстанови. Окуражително е да се види, че намаляват водните обекти с „неизвестно състояние“, но са налице нови предизвикателства, свързани със съпоставимостта на данните, което възпрепятства обективните оценки. Поради това е необходимо да се обмисли как да се подобрят качеството и съпоставимостта на данните.

Независимо от тези проблеми с данните, все още има много работа, която трябва да се свърши, за да се постигнат изцяло целите на РДВ и свързаните с нея директиви. Задължение за това носят предимно държавите членки, които трябва да повишат нивото на амбиция и да ускорят действията.

От прогнозите на държавите членки вече е видно, че с програмата от мерки, заложена в третия ПУРБ, няма да бъде постигнато пълно съответствие с целите на РДВ до 2027 г.

Тъй като възможностите за изключения са ограничени, особено важно и от решаващо значение ще бъде справянето със значителните пропуски във финансирането и по-доброто интегриране на водата в други съответни политики. Постигането на бърз напредък може да бъде подпомогнато от няколко мерки, договорени в рамките на Европейския зелен пакт (например преразгледаните директиви за промишлените емисии и за пречистването на градските отпадъчни води), ако бъдат приложени навреме. Притеснително е да се отбележи, че няколко държави членки вече посочиха, че възнамеряват да използват широко изключенията през 2027 г. чрез прилагане на по-малко строги екологични цели или чрез удължаване на крайния срок. Комисията също така ще продължи да работи проактивно със съзакондателите за засилване на мерките за справяне със замърсяването на водите, включително като се обърне по-голямо внимание на новопоявилите се замърсители, например PFAS, пластмасови микрочастици и лекарствени продукти.

Що се отнася до Директивата за наводненията, държавите членки са надградили опита си от първия цикъл и са променили постепенно подходите си за управление на риска от наводнения. Открояват се три нови тенденции: а) значително увеличение на равнището на ЕС на броя на районите, идентифицирани като райони със значителен потенциален риск от наводнения; б) приемане от почти всички държави членки на приложения за визуализиране в интернет, основани на Географската информационна система (GIS), за публикуване на техните карти на районите под заплаха и с риск от наводнения, което ги прави много по-достъпни; и в) подобряване на начина, по който се разглежда изменението на климата, например чрез създаване на модели и сценарии. За да продължат да намаляват потенциалните неблагоприятни последици от големи наводнения и за да постигнат целите си за намаляване на рисковете от наводнения, държавите членки ще трябва да полагат постоянно усилия за подобряване на капацитета за планиране, особено по отношение на по-доброто наблюдение на напредъка. Те трябва също така да планират и приложат мерки, които ще спомогнат за справяне с бъдещите климатични условия, наред с другото, чрез увеличаване (или възстановяване) на естественото задържане на водите, чрез възстановяване и повторно свързване на заливните тераси, както и като гарантират, че мерките за предотвратяване

на наводнения са съобразени с условията на наводненията в бъдеще. Те трябва да осигурят също подходящи ресурси за ефективно прилагане на ПУРН.

Комисията посочва в настоящия доклад и придружаващите го работни документи на службите на Комисията някои общи и специфични за всяка държава препоръки за това как държавите членки могат да продължат да подобряват прилагането както на РДВ, така и на ДН, като по този начин спомагат за повишаване на устойчивостта на водните ресурси в ЕС.

Тези препоръки ще представляват основата за структуриран диалог с държавите членки, който Комисията ще започне своевременно. Тези диалози ще спомогнат за по-доброто прилагане и, когато е уместно, за по-доброто изпълнение на изискванията съгласно РДВ и ДН в тясна координация с усилията за изпълнение, които обхващат основните видове натиск върху водната среда.

Наред с продължаващото взаимодействие с държавите членки Комисията ще работи с обществеността и всички заинтересовани страни за насърчаване на съответствието. Това ще бъде отразено и в следващия Преглед на изпълнението на политиките на ЕС в областта на околната среда през 2025 г.

След консултация с държавите членки и ЕАОС Комисията ще обобщи поуките, извлечени от настоящото докладване, и ще набележи възможностите за опростяване и намаляване на административната тежест, както и за подобряване на управлението на данните, по-специално тяхната съпоставимост, като същевременно подобрява ефективността на електронната платформа за докладване.

В заключение Комисията ще продължи да подкрепя държавите членки в усилията им за прилагане, като улесни използването на наличното и бъдещото финансиране и подобри наличността на съответните данни, информация и знания, както и обмена на добри практики като част от общата стратегия за изпълнение.

Констатациите от настоящата оценка също ще бъдат включени в подготовката на обявената стратегия за устойчивост на водните ресурси.

10. ПРЕПОРЪКИ

Въпреки че в оценките на отделните държави са предоставени специфични за всяка държава препоръки, препоръките, изложени по-долу, са приложими за всички държави — членки на ЕС.

РАМКОВА ДИРЕКТИВА ЗА ВОДИТЕ

1. Всички държави членки следва до 2027 г. да **повишат равнището си на амбиция** и да **ускорят действията за намаляване в най-голяма степен на разликите в постигането на съответствие**. Това предполага:
 - а. **разработване на по-стабилни програми от мерки** въз основа на по-ясна оценка на пропуските, които трябва да бъдат преодолени, за да се постигне добро състояние, и по-ясно приоритизиране на мерките;
 - б. **справяне по решителен начин със структурните пречки, установени при прилагането на мерките**, като например недостатъчен административен капацитет и ресурси;
 - в. **укрепване на управлението** чрез подобряване на **обществените консултации и координацията между различните административни**

равнища и органи, които се занимават с прилагането на друго приложимо законодателство на ЕС, по-специално Директивата за наводненията, Рамковата директива за морска стратегия и Директивата за нитратите;

- г. осигуряване на пълно съответствие с разпоредбите на РДВ относно **периодичното преразглеждане на разрешителните/контрола** за всички дейности, които оказват въздействие върху водните обекти (включително водочерпене, събиране в резервоари, заустване), и **ефективни, възпиращи и пропорционални режими на санкции**; обмисляне на преразглеждането, когато е приложимо, на съществуващите изключения за водочерпенето на малки количества от изискванията за регистрация и издаване на разрешителни, така че кумулативните въздействия да се управляват по-добре.
2. За да бъдат постигнати целите, всички държави членки следва да **увеличат инвестициите и да осигурят адекватно финансиране за ефективното прилагане на ПоМ**. Това включва по-специално:
- а. разработване на **дългосрочни планове за инвестиции** и ясно определяне на източника на финансиране за всяка мярка, включително ефективно използване на финансирането от ЕС, предоставено по линия на общата селскостопанска политика, политиката на сближаване за периода 2021—2027 г. и Механизма за възстановяване и устойчивост;
 - б. повишаване на усилията за пълно прилагане на **принципа за възвръщаемост на разходите** за водните услуги, така че всички основни ползватели на вода и водоползващите сектори да осигуряват подходящ принос към разходите за водни услуги;
 - в. по-добро и по-широко използване на принципа **„замърсителят плаща“**, премахване на вредните субсидии за околната среда и осигуряване на **достъпни и справедливи механизми за ценообразуване за всички ползватели на вода** в съответствие с член 9 от РДВ.
3. Всички държави членки следва да въведат **допълнителни мерки за намаляване на съществуващите постоянни предизвикателства (натиск) в областта на околната среда** въз основа на солидни анализи на пропуските. Това включва:
- а. **засилване на действията за намаляване на замърсяването с хранителни вещества**, включително чрез определяне и постигане на максимално освобождаване на количества хранителни вещества във всички райони на речния басейн в съответствие не само с РДВ, но и с РДМС и Директивата за нитратите;
 - б. **засилване на мерките срещу замърсяването с пестициди** чрез намаляване на употребата на химически пестициди, насърчаване на интегрираното управление на вредителите и по-устойчивите практики (например прецизно земеделие), определяне и постигане на максимални натоварвания с химически пестициди във всички райони на речните басейни и въвеждане на по-строги ограничения в защитените територии за водочерпене на питейна вода;
 - в. допълнително **намаляване на замърсяването от точкови източници** с цел справяне с хранителните вещества, приоритетните вещества и специфичните за реките замърсители, например чрез преразглеждане на

съществуващите разрешителни за емисии от точкови източници, за да се намали натоварването със замърсители или да се въведат задължения за временно спиране или ограничаване на заустванията при извънредни ситуации, като се вземат предвид новите задължения съгласно преразгледаната Директива относно емисиите от промишлеността и преразгледаната Директива за пречистването на градските отпадъчни води;

- г. увеличаване на усилията за **прилагане на природосъобразни решения**, включително възстановяване на естествената морфология и на екосистемите с цел намаляване на **хидроморфологичния натиск**;
- д. повишаване на усилията за **подобряване на непрекъснатостта на реките**, общото хидроложко състояние и защитата на водните и на мигриращите видове;
- е. **определяне на екологичните потоци (т.е. нивото на водата, което трябва да е налично във водния обект, за да може екосистемата да функционира правилно)** за всички водни басейни и **ефективното им прилагане** в решенията за разпределение на водата и издаването или периодичното преразглеждане на разрешителните за водочерпене и събиране в съответствие с член 11 от РДВ;
- ж. по-систематично включване на **нуждите от вода на зависимите от подземните води екосистеми** (както земни, така и водни) при оценката на количественото състояние на подземните водни обекти.

4. С оглед на **недостига на вода** в ЕС държавите членки следва:

- а. да подобрят мерките за **осигуряване на издръжливост спрямо изменението на климата** в ПоМ и, когато е приложимо, да разработят подходящи мерки или планове за засилена устойчивост;
- б. да **изчислят или подобрят точните водни баланси за всички речни басейни** проактивно, както и да ги **актуализират** и да им **извършват редовно мониторинг**, като вземат предвид целия обем на входящата вода и водочерпенето, естествените загуби и нуждите на зависимите от водата екосистеми; това включва засилване на прекия мониторинг и измерването при всички видове водоползване, непрекъснато актуализиране на регистрите за водочерпене и инспектиране на неразрешено и незаконно водочерпене;
- в. да предприемат ефективни мерки за насърчаване на **повторното използване на водата, ефективността и кръговостта**, като същевременно се увеличи в максимална степен използването на **природосъобразни решения** за по-устойчиво съхранение на вода в почвите и екосистемите;
- г. да извършат внимателна оценка при планирането на нови **язовири и водохранилища** на тяхното въздействие върху околната среда, включително спрямо целите на РДВ, и да гарантират, че такива действия са част от интегрираното управление на водите и от съгласувани стратегии за **устойчивост на водните ресурси**, в които надлежно се вземат под внимание **дългосрочните климатични сценарии**.

5. За да бъдат постигнати целите на РДВ и да бъде повишена устойчивостта на водните ресурси, **държавите членки следва да подобрят допълнително трансграничното сътрудничество**, по-специално по отношение на:

- a. **определянето на границите и характеризирането** на водните обекти, **съвместните или координирани програми за мониторинг и методиките за оценка на състоянието** (например общоприети референтни условия за биологичните качествени елементи и екологичните качествени стандарти (ЕКС) за замърсителите);
 - b. **количествените аспекти** на управлението на водите чрез съответните механизми и органи за международно сътрудничество.
 6. Ако не могат да постигнат целите на РДВ за конкретен воден обект и се позовават на изключения, държавите членки следва да направят това в съответствие с **ограничителното тълкуване**, произтичащо от съдебната практика на Съда на Европейския съюз, и да предоставят достатъчно **подробни обосновки**, като гарантират, че **прилагането на такива изключения е обект на редовен преглед**. Това предполага:
 - a. гарантиране, че понижаването на целите (— член 4, параграф 5 — от РДВ) — е **добре документирано и обосновано**, по-специално по отношение на непропорционалните разходи и неосъществимостта и като се вземат предвид недостатъците на изпълнението до момента, вместо да се кандидатства за изключение като вариант по подразбиране при непостигането на целите до 2027 г.;
 - b. признаване, че **възможностите за удължаване на сроковете** (член 4, параграф 4 от РДВ са **изключително ограничени**);
 - v. предоставяне на много по-добра информация относно **изключенията** за нови проекти съгласно член 4, параграф 7; това включва по-добра обосновка за използването на тези изключения чрез подробно описание на кумулативните въздействия, оценка на алтернативни, по-екологосъобразни варианти и предоставяне на информация относно мерките, които се предприемат за намаляване на възможните неблагоприятни въздействия.
 7. Що се отнася до **мониторинга, оценката, управлението на данни и докладването, държавите членки следва:**
 - a. да осигурят в сътрудничество с Комисията и ЕАОС **своевременно и по-пълно електронно докладване** при бъдещите цикли, като използват по-добре възможностите, произтичащи от цифровизацията и наблюдението на земята, за да се намали административната тежест и да се подобри точността;
 - b. да **подобрят допълнително качеството и съпоставимостта на данните** чрез хармонизиране на методите за събиране на данни във всички РРБ за извършване на мониторинг, оценки, прогнози и т.н. и да направят достъпни за обществеността всички данни чрез съвременното им публикуване в съответствие с изискванията на директивите за създаване на инфраструктура за пространствена информация в Европейската общност (INSPIRE), за отворените данни и за информацията от обществения сектор и наборите от данни с висока стойност от обществения сектор⁹⁴, в резултат на което се намалява тежестта за докладване;

⁹⁴ Регламент за изпълнение (ЕС) 2023/138 на Комисията за определяне на списък с конкретни набори от данни с висока стойност и реда и условията за тяхното публикуване и повторно използване.

- в. допълнително да **укрепят системите за мониторинг**, за да се запълнят пропуските както в географския обхват, така и в анализирания параметри, с цел да се повиши **доверието в оценките на състоянието**, да се намали зависимостта от експертна преценка или групирането на различни водни обекти и да се завърши работата по установяване на препоръчителни условия за всички видове води;
 - г. да разработят методики за по-хармонизирано определение на **добър екологичен потенциал**, за да може по-бързо да бъде подобро състоянието на СМВО и ИВО.
8. Проактивно използване на новите политики и правните инструменти, договорени в контекста на Европейския зелен пакт, за активизиране на усилията за прилагане, които са от полза за РДВ, като се поставя акцент върху съпътстващите ползи, произтичащи, наред с другото, от преразгледаната **Директива за пречистването на градските отпадъчни води, Директивата относно емисиите от промишлеността и новия Закон за възстановяване на природата.**

ДИРЕКТИВА ЗА НАВОДНЕНИЯТА

1. Държавите членки следва да продължат да **подобряват своите карти на районите под заплаха и с риск от наводнения (КРЗРН)**, по-специално чрез:
 - а. последователно и ясно вземане под внимание на териториите, определени за водочерпене, водите за рекреация и териториите от „Натура 2000“;
 - б. отчитане в по-голяма степен на дъждовните наводнения, като се има предвид повишената честота и интензивност на силните валежи;
 - в. подобряване на основаните на GIS приложения за визуализация на КРЗРН, в които е интегрирана цялата съответна информация и които са лесни за използване от широката общественост.
2. Държавите членки следва да продължат да полагат **допълнителни усилия за подобряване на планирането си за управление на риска от наводнения**, по-специално:
 - а. бъдещите ПУРН следва да съдържат подробности за това как КРЗРН са послужили при избора на цели и мерки;
 - б. заложените в ПУРН цели следва да **бъдат конкретни, да имат краен срок**, когато е възможно, и да бъдат обвързани с **количествени показатели за напредъка**;
 - в. ПУРН следва да съдържат оценка на напредъка, постигнат по изпълнението на целите, заложените в предишния ПУРН.
3. За да подобрят **ефективността на предприетите мерки**, държавите членки следва да осигурят **ясна връзка между целите на ПУРН и неговите мерки** и да предоставят информация относно **методите, използвани за приоритизиране на мерките**. Когато е възможно, следва да се извърши **анализ на разходите и ползите** от мерките, който да се вземе предвид при тяхното приоритизиране. Освен това в ПУРН следва да се предоставя информация относно общите разходи за планираните мерки.
4. В ПУРН следва да се определят **методите за мониторинг на напредъка** при конкретното изпълнение на мерките.

5. Всички държави членки следва да вземат предвид бъдещите **климатични сценарии** в своите ПУРН.
6. Всички държави членки следва да увеличат усилията си за по-широко прилагане на природосъобразни решения самостоятелно или в комбинация с традиционната инфраструктура.
7. Освен инвестициите за предотвратяване и защита от наводнения всички държави членки следва да заложат в публичните бюджети разходите за наводнения; **застраховането** следва да се разглежда като вариант за адаптиране към въздействието на изменението на климата.
8. Разпоредбите за **защита на културното наследство** от рискове от наводнения следва да бъдат систематично интегрирани в ПУРН.
9. Що се отнася до **управлението**, всички държави членки следва ясно да посочат в своите ПУРН как ще се осъществява координацията с РДВ, както и да предоставят подробности относно обществената консултация и участието на заинтересованите страни, включително относно това как са взети предвид възможните коментари. Консултациите следва да бъдат с продължителност 6 месеца.